

**AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN
VERİLEN AFET GÖNÜLLÜLÜĞÜ EĞİTİMLERİNİN
GÖNÜLLÜLER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**AFET YÖNETİMİ
ANA BİLİM DALI**

**Yüksek Lisans Tezi
Sevda AYDIN
212125006**

2024

**T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN
VERİLEN AFET GÖNÜLLÜLÜĞÜ EĞİTİMLERİNİN GÖNÜLLÜLER
TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Öğrencinin Adı SOYADI : Sevda AYDIN

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih :

Enstitü Anabilim Dalı : Afet Yönetimi

Tez Danışmanı : PROF. DR. MUSTAFA CİN

**Nisan 2024
GİRESUN**

**T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN
VERİLEN AFET GÖNÜLLÜLÜĞÜ EĞİTİMLERİNİN GÖNÜLLÜLER
TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sevda AYDIN

Enstitü Anabilim Dalı : Afet Yönetimi

Bu tez 22/04/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

**Prof. Dr.
Bülent AKSOY
Jüri Başkanı**

**Prof. Dr.
Mustafa CİN
Üye**

**Doç. Dr.
Büyüamin ÇETİNKAYA
Üye**

**Prof. Dr.
Bahadır KOZ
Enstitü Müdürü**

BEYAN

Tez içindeki tüm verilerin akademik kurallar çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, görsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uygun şekilde sunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezde yer alan verilerin bu üniversite veya başka bir üniversitede herhangi bir tez çalışmasında kullanılmadığını beyan ederim.

SevdaAYDIN

12/04/2024

TEŞEKKÜR

Araştırmanın planlama ve uygulama s¼recinde bilgi ve tec¼ubesıyla bana yol g¼steren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli danışmanım Prof. Dr. Mustafa CİN'e,

Araştırma s¼recinde fikir ve yorumlarıyla bana farklı bakış açıları kazandıran değerli hocalarım Prof. Dr. Salih CEYLAN ve Arş. G¼r. Salih DOğRU'ya,

Çalışma s¼resince bana zaman ayırıp kıymetli tec¼ube ve g¼r¼řlerini paylaşan İzmir AFAD Őube M¼d¼r¼ Sayın Ahmet KIRÇIÇEK, Giresun AFAD G¼n¼ll¼ Koordinat¼r¼ Y¼cel HENDEKÇI ve araştırmaya katılıp değerli g¼r¼řlerini paylaşana t¼m AFAD g¼n¼ll¼lerine,

Son olarak her daim yanımda olan ve desteğini esirgemeyen başta sevgili annem Zeynep T¼FEKÇI olmak üzere t¼m aileme teŐekk¼r ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VII
ÖZET.....	VIII
SUMMARY.....	IX
BÖLÜM 1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Alt Amaçları	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM 2.KAYNAK ARAŞTIRMASI	8
2.1. AFAD Gönüllülük Projesi	8
2.2. AFAD Gönüllülük Sistemi Kapsamında Verilen Afet Eğitimleri.....	11
2.2.1. Temel AFAD Gönüllülüğü Seviyesinde Verilen Afet Eğitimleri	13
2.2.1.1.Birey ve Aileler İçin Afet Bilinci Eğitimi	14

2.2.1.2. Afet Risklerini Azaltma Eğitimi.....	14
2.2.1.3. Afet Risklerini Anlama Eğitimi.....	15
2.2.1.4. Kişisel Stres Yönetimi Eğitimi.....	15
2.2.1.5. Liderlik Eğitimi.....	15
2.2.1.6. Arama Kurtarma Faaliyetlerinde Kullanılan Düğümler.....	16
2.2.2. Destek AFAD Gönüllülüğü Seviyesinde Verilen Afet Eğitimleri	17
2.2.3. Uzman AFAD Gönüllülüğü Seviyesinde Verilen Afet Eğitimleri.....	19

BÖLÜM 3. MATERYAL VE YÖNTEM	20
3.1. Araştırma Modeli	20
3.2. Evren ve Örneklem	20
3.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması	23
3.3.1. Alanyazın Taraması ve Veri Toplama Aracının Belirlenmesi.....	24
3.3.2. Madde Havuzu	24
3.3.3. Ön Uygulama	24
3.3.4. Anketin Geçerliliği	25
3.3.5. Anketin Güvenirliği.....	27
3.4. Veri Toplanması.....	28
3.5. Verilerin Analizi	29

BÖLÜM 4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	31
4.1. AFAD Gönüllülerinin Eğitim Modülüne Yönelik Görüşleri.....	31
4.2. Araştırmanın Değişkenlerine Yönelik Bulgular ve Tartışma	36
4.2.1. Cinsiyet Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma	38
4.2.2. Yaş Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma.....	39
4.2.3. Medeni Durum Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma	41

4.2.4. Eğitim Düzeyi Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma	43
4.2.5. Meslek Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma	45
BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
KAYNAKLAR.....	49
EKLER.....	51
EK-1: Etik Kurul İzni.....	54
EK-2: Veri Toplamak İçin Kullanılan Anket Formu.....	55
ÖZGEÇMİŞ

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

a	: Bonferroni Posthoc Testi
M	: Madde
N	: Katılımcı Sayısı
P	: Anlamlılık Düzeyi
Z	:Mann Whitney U Testi
\bar{X}	:Aritmetik Ortalama
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
KGİ	: Kapsam Geçerlik İndeksi
KGO	: Kapsam Geçerlik Oranı
KW	: Kruskal Wallis H Testi
Sd	: Serbestlik Derecesi
SMS	:Short Message Service (Kısa Mesaj Servisi)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SS	: Standart Sapma
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UDSEP	: Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Katı atık toplama etkinliğinden bir kesit	10
Şekil 2.2. AFAD Gönüllülük Sisteminden bir kesit	12
Şekil 2.3. AFAD elektronik sertifika örneği	13
Şekil 2.4. İnsani yardım ve psikososyal destek eğitiminden bir kesit	19
Şekil 3.1. Veri toplama Aracının hazırlık aşamaları	23

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. AFAD gönüllülüğü kapsamında planlanan eğitimler	18
Tablo 3.1. Örneklem büyüklükleri	21
Tablo 3.2. Katılımcıların demografik özellikleri.....	22
Tablo 3.3. KGO'ların kritik değerleri	26
Tablo 3.4. Ankete ait kapsam geçerlik indeksi ve oranları	26
Tablo 3.5. Cronbach's Alpha güvenilirlik sonuçları	27
Tablo 3.6. Testi yarılama yöntemi güvenilirlik testi sonuçları	28
Tablo 4.1. Katılımcıların sistem hakkındaki görüşlerinin dağılımı.....	32
Tablo 4.2. Katılımcıların teknik donanıma ilişkin değerlendirmeleri.....	33
Tablo 4.3. Katılımcıların eğitim içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri.....	35
Tablo 4.4. Maddelerin normallik testi sonuçları	37
Tablo 4.5. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	38
Tablo 4.6. Katılımcıların cinsiyetlerine göre sistem hakkındaki görüşleri	38
Tablo 4.7. Katılımcıların gruplanmış yaş dağılımı.....	40
Tablo 4.8. Katılımcıların yaş gruplarına göre sistem hakkında görüşleri	39
Tablo 4.9. Katılımcıların medeni durum dağılımı.....	41
Tablo 4.10. Katılımcıların medeni durumlarına göre sistem hakkındaki görüşleri....	42
Tablo 4.11. Katılımcıların eğitim düzeyi dağılımı	43
Tablo 4.12. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre sistem hakkında görüşleri	43
Tablo 4.13. Katılımcıların meslek dağılımları	45
Tablo 4.14. Katılımcıların mesleklerine göre sistem hakkındaki görüşleri	46

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN VERİLEN AFET GÖNÜLLÜLÜĞÜ EĞİTİMLERİNİN GÖNÜLLÜLER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Afet ve Acil Durum Başkanlığı Gönüllülük Sistemi üzerinden verilen afet gönüllülüğü eğitimlerini, afet gönüllerinin görüşlerine dayanarak değerlendirmektedir. Bununla birlikte; afet gönüllülerinin verilen eğitimlere yönelik görüşlerinde cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve meslek değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği de araştırılmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek için araştırmada nicel verilerle nitel verilerin birlikte değerlendirildiği karma araştırma modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklemini; basit seçkisiz örneklem yöntemiyle seçilen, Afet ve Acil Durum Başkanlığı Gönüllülük Sistemi üzerinden afet eğitimi alan 653 kişi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından geliştirilen “afet gönüllüleri görüşleri anket formu” kullanılmıştır. Anket etik izin alındıktan sonra afet gönüllülerine çevrimiçi olarak Google Form aracılığıyla uygulanmıştır. Elde edilen nicel veriler IBM SPSS 23.0 istatistik programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde non-parametrik testlerden Mann-Whitney-U testi, Kruskal Wallis-H testi ve çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni Posthoc Testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; katılımcıların AFAD Gönüllülük Sistemine yönelik görüşlerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Afet gönüllülerinin afet eğitimlerine yönelik görüşlerinde cinsiyet, medeni durum ve meslek değişkenlerinde anlamlı bir fark bulunmadığı, yaş ve eğitim faktörü değişkenlerinde ise anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar ilgili alanyazın ile tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler:AFAD Gönüllülük Sistemi, Afet Eğitimi, Afet Gönüllüsü, Gönüllülük.

VOLUNTEERS' EVALUATION ON A DISASTER VOLUNTEER TRAINING PROGRAM GIVEN BY DISASTER AND EMERGENCY MANAGEMENT PRESIDENCY

SUMMARY

The aim of this study is to evaluate the disaster volunteer training provided by Turkish Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD) based on the volunteers' opinions on the educational program. Additionally, it investigates whether there are meaningful differences between gender, age, marital status, education level, and occupation variables. To achieve these goals, a mixed research approach integrating both quantitative and qualitative data has been employed at the research.

The sample of the research consisted of 653 individuals who received disaster training by AFAD selected using simple random sampling method. A survey form called "disaster volunteers' opinions developed by the researcher as a data collection tool. After obtaining ethical approval for the survey, it was performed on the volunteers via Google Forms as online. The quantitative data obtained were analyzed using IBM SPSS 23.0 statistical software. Non-parametric tests such as the Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test, and Bonferroni Posthoc Test were employed for data analysis.

The results showed that the participants have positive opinions regarding the AFAD's volunteer training program. The results also showed that there is no significant difference in the opinions of the volunteers regarding gender, marital status, and occupation variables. However significant differences were found in the age and education variables. The results were discussed in the light of the previous studies, and recommendations were made for AFAD's volunteer training program, and the program developers.

Keywords: AFAD Volunteering System, Disaster Training, Disaster Volunteer, Volunteering.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Araştırmanın giriş bölümünü, araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı ve alt amaçları, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırmayla ilgili tanımlar oluşturmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Can kayıplarına, yaralanmalara, maddi hasarlara, sosyal ve psikolojik kayıplara neden olan olaylara afet denir. Bir olayın afet olabilmesi için büyük kayıplara neden olması ve geniş çaplı yıkımlara yol açması gerekir. Afetler “beşerî afetler” ve “doğal afetler” olmak üzere iki gruba ayrılır. Beşerî afetler insanların neden olduğu olaylardır. Bu afet türü daha çok teknolojik gelişmelerin sonucunda ortaya çıktığı için teknolojik afet olarak da adlandırılmaktadır. Savaşlar, nükleer kazalar, büyük çaptaki motorlu araç kazaları, büyük çaplı maden ocağı kazaları, terör saldırıları, siber saldırılar, petrol platformu sızıntıları, hava kirliliği, ozon tabakasının incilmesi gibi olaylar beşerî afetlere örnek olarak gösterilebilir. Doğal afetler ise yeryüzünde meydana gelen doğal olayların insanlara ve diğer canlılara zarar verecek boyutlara ulaşmalarıdır. Başka bir ifade ile doğal afetler, yeryüzünün doğal döngüsünün bir parçası olan olayların (yağmur, rüzgâr, yer hareketleri, dalga vb.) aşırı bir şekilde gelişip canlılara zarar vermesidir (Cin, 2020).

Tarih boyunca küresel çapta farklı türde, sayıda ve şiddette afetler yaşanmıştır ve yaşanmaya devam etmektedir. Afetler ekonomik, çevresel, kültürel, psikolojik ve sosyal tahribatlara neden olmakta, ciddi can kayıpları ve yaralanmalarla sonuçlanabilmektedir. Türkiye coğrafi özelliklerinden dolayı farklı türde afetlere açık bir ülkedir. Afetler sadece bireysel değil toplumsal boyutta da etki ve sonuçlara neden olduğu için afetlerden zarar görmemek veya zarar görebilirliğin kabul

edilebilir seviyeye indirgenmesi için afetlere karşı bilinçli ve hazır bir toplum inşa edilmesi gerekmektedir. Toplumların afetlerle baş edebilmesi için toplum tabanlı afet yönetim kurulmalıdır. Toplumların hariç tutulduğu afet çalışmalarında başarılı elde edilemeyeceği bilinmelidir (Aydemir,2021).

Toplumlara afet bilinci kazandırılabilme ve afetlere karşı toplum tabanlı hazırlık kültürünün yerleşmesi için ise toplumlara afet eğitimleri verilmelidir. Toplumun kültürel ve sosyolojik yapısına uygun sürdürülebilir ve nitelikli afet eğitimlerinin sunulmasının toplumda afet bilinci oluşturabilmenin önemli bir parçası olduğu söylenebilir. Bu eğitimleri sunarken dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi, verilen afet eğitimlerin sürdürülebilir olması ve toplumun sosyal ve kültürel yapısına uygun olmasıdır. Afet eğitimlerini tek seferlik ya da niteliksiz biçimde sunarak veya toplumun sosyal ve kültürel yapısına uygun olmayan afet eğitimleri vererek o toplumun afet bilinci kazanmasının beklenilmesi gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Bu eğitimlerin toplumun ihtiyaç ve gereksinimlerinin göz önünde bulundurularak yetkin kişilerce hazırlanarak bir sistem çerçevesinde sunulması gerekmektedir.

Afet eğitimleri günümüzde çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları (STK) çatısı altında verilmekte birlikte, afet ve acil durumlara ilişkin yetkili kurum olan Acil Durum ve Afet Başkanlığı (AFAD) afet gönüllülük sistemi projesi kapsamında 2019 yılı temmuz ayında “AFAD gönüllülük sistemi” eğitimlerini hayata geçirerek topluma gerek teorik gerekse uygulamalı afet eğitimleri vermeye başlamıştır. AFAD’a göre bu programın amacı, “Afet ve acil durumlar için AFAD’ a destek olacak; yaşatmak için yaşamak prensibi ile yoğrulmuş bilgi, beceri ve istekliliğe sahip gönüllüler kazanmak ve yetiştirmektir” (AFAD, 2019).

Literatür incelendiğinde afet eğitimlerine verilen toplumsal yanıt çalışmalarının sınırlı olduğu görülmüştür. Afet ve acil durumlara müdahalede yetkili olan AFAD kurumunun AFAD gönüllülük projesi kapsamında sunduğu afet eğitimleri ile direkt muhatap olan gönüllerin görüşlerine dayanarak değerlendirilmenin bu sisteminin yeterliliğinin ve eksikliklerinin ortaya konulması noktasında ve afetlere dirençli ve hazır bir toplum yaratma noktasında önemli olduğu düşünülmektedir. Afetlere

dirençli toplumlar,tehlikeleri azaltma, meydana geldiklerinde afetlerin etkilerini kontrol altına alabilen,gelecekteki aşırı olayların etkilerini azaltacak şekilde iyileştirme faaliyetlerini yürütme yeteneğine sahip olan toplumlardır (Renschler ve ark., 2010).

Afet zararlarının azaltmak için toplumun tüm kesimlerinin birlikte ve eşgüdüm içerisinde çalışması gerekir. Kamu kurum ve ver kuruluşları, özel sektör, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve birey olarak her bir vatandaş afet zararlarının azaltılması için görev ve sorumluluklara sahiptir. Toplumdaki bireyler bu görev sorumluluklarını çoğunlukla okullarda verilen formal eğitimle öğrenirler. Bunun yanında yaygın eğitim kapsamında çeşitli kurslarla zarar azaltma yollarını öğrenirler. Diğer taraftan daha önce yaşanan afetlere ilişkin medya kaynakları da bireylerin önemli bilgi kaynaklarıdır.

AFAD tarafından yürütülen gönüllülük projesinin de temel amacı da zarar azaltmadır. Söz konusu proje ile zarar azaltmaya dönük olarak bireylere bilgi, beceri ve bilinç kazandırılması amaçlanmaktadır. Proje kapsamında 2024 yılına kadar yaklaşık 1milyona kişiye gönüllülük eğitimi verildiği belirtilmektedir (AFAD, 2024-b). Söz konusu veri, gönüllülük projesi kapsamında afet eğitimi alan bireylerin sayısının oldukça yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak 7 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremde on binlerce kişinin hayatını kaybetmesi ve afete müdahaledeki sorunlar zarar azaltmada ciddi eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Beklenenin üzerine can kaybının yaşanmasının pek çok nedeni olabilir. Bu nedenler arasında AFAD'ın yürüttüğü gönüllülük projesi kapsamında verilen eğitimin de yeterli olup olmadığı da olabilir. Bu kapsamda, afet gönüllerinin AFAD gönüllülük sistemi üzerinden verilen eğitimlerin yeterliliği araştırmanının ana problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından verilen afet eğitimlerini, afet gönüllülerinin görüşlerine dayanarak değerlendirmektir

1.2.1. Alt Amaçları

AFAD tarafından verilen afet eğitimlerini, afet gönüllülerinin görüşlerine dayanarak değerlendirmenin amaçlandığı bu çalışmada, afet gönüllülerinin afet eğitimlerine yönelik görüşlerinin;

1. Cinsiyetlerine,
2. Yaşlarına,
3. Medeni durumlarına,
4. Eğitim düzeylerine,
5. Mesleklerine göre değişkenlik gösterip göstermediği bu araştırmanın alt amaçları doğrultusunda incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Afetler her yıl dünya genelince çok sayıda kişinin ölmesine, yaralanmasına veya sakat kalmasına neden olmaktadır. Bunun yanında sosyal, ekonomik ve psikolojik kayıplara da neden olmaktadır. Beşerî (teknolojik) afetlere insanlar neden olduğu için bu tür afetleri önlemek yine insanların elindedir. Ancak yine de beşerî afetler geçmişte sıklıkla yaşanmış, günümüzde de yaşanmaya devam etmektedir. Doğal afetler ise dünyanın doğal döngüsünün bir parçası olduğu için bunları önlemek mümkün değildir. Gerek beşerî afetler gerekse doğal afetlerin zararlarını ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek için çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Bu önlemler afet öncesi, sırası ve sonrası yapılması gereken hazırlıkları kapsamaktadır. Bireylere afet bilgi ve bilincinin kazandırılması, yasal düzenlemelerin yapılması, yeterli kaynak ayrılması, denetim faaliyetlerinin yapılması, kurum ve kuruluşların iş birliği içinde çalışması, tüm yönleri ile bilimsel araştırmaların yapılması bu hazırlıkların başında gelmektedir. Afet zararlarını azaltmaya dönük gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde çok çeşitli araştırmalar ve farkındalık çalışmaları yapılmıştır.

Zarar azaltma kapsamında, Birleşmiş Milletler koordinasyonunda küresel politikalar oluşturulmuştur. Bu politikalar 1990 yılında Uluslararası Afet Zararlarını Azaltma On Yılı ile başlamış, Milenyum Kalkınma Planı, Hyogo Eylem Planı ve Sendai Çerçevesi ile devam etmiştir. 2015-2030 yıllarını kapsayan Sendai Bildirgesinde eğitimdeki eksiklerin afete dirençlilik kapsamında incelenmesi gerektiği ve afet eğitiminin tüm yaş gruplarına verilmesi ve toplumun tüm kesimlerinde etkili bir şekilde uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Zarar azaltmaya dönük uluslararası alanda yapılan çalışmalar gibi Türkiye’de de bazı çalışmalar yapılmaktadır.

2011 yılında “Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı”, “Türkiye Afet Müdahale Planı” ve “2013 – 2017 Stratejik Planı” ile afetlerin yönetimine ilişkin yol haritasını belirlenmiştir. 2023 yılında afet yönetiminin tüm aşamalarını içeren Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı yeniden düzenlenmiş ve 10 yıllık yol haritası çizilmiştir. Sendai Çerçevesinde (2015-2030) yer alan ve uluslararası düzeyde kabul gören stratejik öncelikler dikkate alınarak Türkiye’de Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP) oluşturulmuştur. Bunun yanında AFAD Gönüllülük projesi de Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde oluşturulmuştur. AFAD Gönüllü Eğitim Programı; çevrimiçi eğitimler, yüz yüze eğitimler ve saha eğitimleri olmak üzere 3 modülden oluşmuştur. Proje kapsamında 2019-2024 yılları arasında yaklaşık 1 milyon kişiye afet eğitimi verilmiştir.

Yapılan alan yazın taramasında AFAD tarafından verilen afet eğitimi modüllerini değerlendirmeye yönelik araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Doğru (2020) AFAD gönüllülük sisteminin müdahale açısından analizi başlıklı çalışmada AFAD gönüllülük sistemini analiz etmiştir. Akdağ (2019) AFAD’ın “Afete Hazır Türkiye – Birey ve Aileler için Afet Bilinci Eğitimi”nin Eğitim Programı ve Materyali Yönünden Değerlendirilmesi başlıklı çalışmada AFAD’ın 2013 yılında başlatmış olduğu eğitim projesini incelemiştir. Boğazpınar Gün (2017) “Birey ve Aile İçin Afet Bilinci Eğitmen Eğitimi” başlıklı çalışmada Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi tarafından düzenlenen eğitim programlarını katılımcıların görüşlerine göre, değerlendirmiştir. Bu durum, yapılan sınırlı çalışmaların çoğunlukla AFAD tarafından verilen çeşitli eğitimleri değerlendirmeye yönelik olduğunu

ancak AFAD gönüllülük sistemi kapsamında verilen afet eğitim modüllerinin incelenmesi noktasındaki eksikliği göstermektedir.

Söz konusu eğitim modüllerinin araştırılması, bu alandaki boşluğun giderilmesine katkıda bulunacaktır. Bunun yanında, araştırma sonuçları doğrultusunda getirilecek öneriler eğitim modüllerinin eksikliklerin tespit edilmesine ve afet eğitimine yeni ufuklar açmasına yardımcı olacaktır. Diğer taraftan, afet eğitim programının araştırma sonuçları ışığında geliştirilmesi, gönüllü bireylerin daha iyi eğitim almasına, nihayetinde de zarar azaltmaya katkıda bulunacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırma aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır:

1. Katılımcıların araştırma sorularını objektif ve samimi cevapladığı varsayılmıştır.
2. Uygulama sürecinde verilen yanıtları olumsuz etkileyebilecek olası dışsal faktörlerin minimum düzeyde olduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

1. Araştırma AFAD gönüllülük sistemi üzerinden verilen Temel AFAD gönüllülüğü eğitimlerini alan 653 katılımcı ile sınırlıdır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile sınırlıdır.
3. Araştırma uygulanan istatistiksel yöntemlerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada sıklıkla kullanılan tanımlar aşağıda verilmiştir.

AFAD Gönüllülük Sistemi: AFAD'ın gönüllülük projesi kapsamında afet gönüllülerine temel afet bilinci eğitimlerini sunduğu çevrimiçi ve ücretsiz eğitim sistemidir.

AFAD Gönüllüsü: Tamamen gönüllülük esasıyla herhangi bir bireysel çıkar amacı güdülmeksizin topluma faydalı olmak maksadıyla fiziksel gücünü, zamanını, bilgi ve deneyimini kullanarak afet ve acil durum öncesi, sırası ve sonrasında toplum hizmetleri faaliyetlerine katkı sağlayan kişilerdir (AFAD, 2019).

Afet: Yaşam seyrinde beklenmedik bir anda ortaya çıkarak ekonomik, çevresel, kültürel, psikolojik, sosyal tahribatlar ve can kayıplarına neden olarak toplumda kaosa neden olan, yerel müdahale kapasitesini aşarak ulusal veya uluslararası boyutta yardım gereksinimi doğuran doğal, beşerî veya teknolojik kökenli olağanüstü durumlardır.

Afet Bilinci: Afetlere ilişkin ön bilgi edinen birey veya toplumların, potansiyel afet risklerini en az düzeye indirgemeye yönelik bilişsel ve psikomotor becerilere yönelik farkındalık ve duyarlılık düzeyleridir (Yetişensoy, 2022).

Afetlere Dirençlilik: İnsan topluluğu veya toplumların afetlerin sonuçlarından kaçınabilme, tepki verme ve iyileşme kapasitesine sahip olmasıdır (Thornley ve ark., 2015).

Afet Eğitimi: Toplumun her kesiminde afetlere karşı farkındalık kazandırarak, afetler öncesi, sırası ve sonrasına yönelik sağlıklı davranış şekilleri kazandırmak amacıyla verilen spesifik eğitimlerdir.

Gönüllü: Olağan görev ve sorumluluklarının dışında, bilgi, tecrübe ve becerilerini maddi ya da manevi çıkar gözetmeksizin toplum hizmetine sunan birey veya topluluklardır (AFAD, 2014).

BÖLÜM 2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Araştırmanın bu bölümde AFAD gönüllülük sisteminin yasal dayanağı, AFAD gönüllüsü, AFAD gönüllülük sisteminin amacı, temel ilkeleri, sistemin kapsamı ve eğitim durumuna ilişkin bilgiler verilecektir.

2.1. AFAD Gönüllülük Projesi

Afet ve acil durumlara ilişkiyetkili kurum olan AFAD Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planında (UDSEP) (2012-2023) C.1.4. stratejisinde afet gönüllülük sisteminin kurulmasını stratejilerinden birisi olarak belirlemiş olup, UDSEP 9 Ağustos 2011 tarihli 28029 sayılı resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu bağlamda AFAD 2019 yılı temmuz ayında AFAD gönüllülük sistemi uygulaması başlatılmıştır. Sistem, araştırmanın yapıldığı 2024 yılı itibariyle aktif olup afet eğitimleri verilmeye devam edilmektedir. AFAD gönüllüsü; “Tamamıyla kendi isteği doğrultusunda, dayanışma ve yardımlaşma amacıyla bireysel çıkarlarını gözetmeksizin hiçbir maddi beklentisi olmadan sadece topluma faydalı olmak arzusuyla fiziksel gücünü, zamanını, bilgi birikimini, yeteneğini ve deneyimini kullanarak afet ve acil durum öncesinde, sırasında ve sonrasında toplum hizmeti çalışmalarına katkı sağlayan kişilerdir” olarak tanımlanmaktadır (AFAD, 2019).

AFAD Gönüllüleri başlıca üç gönüllülük seviyesine ayrılmıştır. Bu seviyelerden ilki o Temel AFAD gönüllülük düzeyi, ikincisi Destek AFAD gönüllülük düzeyi ve son olarak Uzman AFAD gönüllülük olmak üzere üç farklı düzeyde gönüllülük bulunmaktadır. Temel AFAD gönüllülük düzeyine sahip bireyler, afetlerle ilgili temel kavramları bilen, yangın, tahliye ve ilk yardım konularında ön bilgi sahibi olarak farkındalık kazanmış, AFAD gönüllülük sistemi uzaktan eğitimlerini tamamlamış gönüllülerdir. Destek AFAD gönüllülük düzeyine sahip bireyler, arama ve kurtarma,

sosyal yardım, yangın, ilkyardım gibi konularda, afet ve acil durum hallerinde profesyonel ekiplere destek olabilecek bilgi ve beceriye sahip, yüz yüze eğitimleri başarı ile tamamlamış ya da o alanda geçerli bir eğitimi olduğunu belgeleyebilen gönüllülerdir. Uzman AFAD gönüllüsü olmuş bireyler de kendi alanlarında (haberleşme, psikiyatri, tercüme, vb.) kariyer sahibi, uygun zaman dilimlerinde gönüllü katkı sunabileceğini belirten gönüllülerdir (AFAD, 2019).

Olası afetlerde zarar azaltmaya katkıda bulunmak AFAD gönüllülük sisteminin temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, toplumda afetlere hazırlık ve gönüllülük bilincinin yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmayı, afet öncesi, sırası ve sonrasında doğru davranışlar ve alması gereken tedbirler konusunda gönüllülük sisteminden aldıkları uzaktan eğitimlerle farkındalık kazanmayı ve bu farkındalığı çevresinde yaygınlaştırmasını sağlamayı, afetlerden etkilenmiş topluluklara daha etkin bir hizmet sunmayı hedeflemiştir (AFAD, 2019).

Gönüllülerin görevlenmesinde başlıca iki yol vardır.

1. Gönüllü olmak isteyen kişiler kendi tercihleri doğrultusunda görev alabilirler.
2. Gönüllünün onayı alınarak, ihtiyaç duyulan alana yönelik görevlendirme yapılabilir (AFAD, 2019).

AFAD Gönüllülerinin aşağıda belirtilen 5 ilkeye göre hareket etmesi beklenmektedir;

1. AFAD Gönüllüleri her canlının yaşama hakkını öncelikli ilke olarak benimser,
2. AFAD Gönüllüleri saygı çerçevesinde, çalışmalarını yaparken dil, din, ırk ve mezhep ayrımı gözetmeksizin adalet ve eşitlik çerçevesinde yürütür,
3. AFAD Gönüllüleri tüm faaliyetlerinde saydamlık ve hesap verilebilirlik ilkelerine uyar,
4. Faaliyetler kapsamında gizlilik kaydıyla elde ettikleri bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmaz,

5. Faaliyetleri iş birliği, dayanışma ve paylaşım içinde yürütmeye dikkat eder (AFAD, 2014-a).

Bu ilkeler doğrultusunda AFAD gönüllüleri Başkanlık tarafından sağlanan uzaktan eğitimlerine veya kendi tercih ettiği alana göre uzaktan, yüz yüze ve saha eğitimlerine, eğitim kontenjanları göz önünde bulundurularak eğitimlere, yine Başkanlıkça veya İl Müdürlüklerince düzenlenen yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde tatbikatlara, Başkanlıkça ve Müdürlüklerince ihtiyaç halinde görev alanına giren konularda görevlere ve fidan dikimi, kan bağıışı, hayvan barınağı ziyaretleri ve huzurevi ziyaretleri gibi sosyal faaliyetlere katılım sağlayabilmektedir. Bunlara ek olarak, AFAD gönüllülük sisteminin Başkanlıkta kurulumu, geliştirilmesi ve takibi gibi konularda katkı sağlayabilir ve yine Afet yönetim sistemi kapsamında ihtiyaç duyulan araç gereçlerin, bilgisayar programının hazırlık, kullanım ve tamiri vb. konularda katkı sağlayabilirler (AFAD, 2014-a).

Şekil 2.1.'de Giresun AFAD gönüllülerinin katı atık toplama etkinliğinden bir kesit sunulmuştur.

Şekil 2.1. Katı atık toplama etkinliğinden bir kesit

18 yaş ve üzerinde olan, alan çalışmaları ve seyahatlere sağlık durumları uygun olan, eğitim ve çalışma programlarını aksatmayacak zaman opsiyonlarına sahip olan

herkes gönüllü olabilmesine rağmen Destek AFAD gönüllüğü ve Uzman AFAD gönüllüğünün gönüllülük alanına özgü kriterleri mevcut olup, gönüllülerinin bu kriterleri sağlaması gerekmektedir (AFAD, 2024-a).

AFAD gönüllülük sistemine başvurular <https://turkiye.gov.tr/> üzerinden kabul edilmektedir. Gönüllülerin başvuruları alınırken gönüllülük taahhütnamesi yapılmaktadır. Başvuru sonrası kişiler Kısa Mesaj Servisi (SMS) veya e-posta yolu ile bilgilendirilerek eğitim portalına yönlendirilmektedirler.

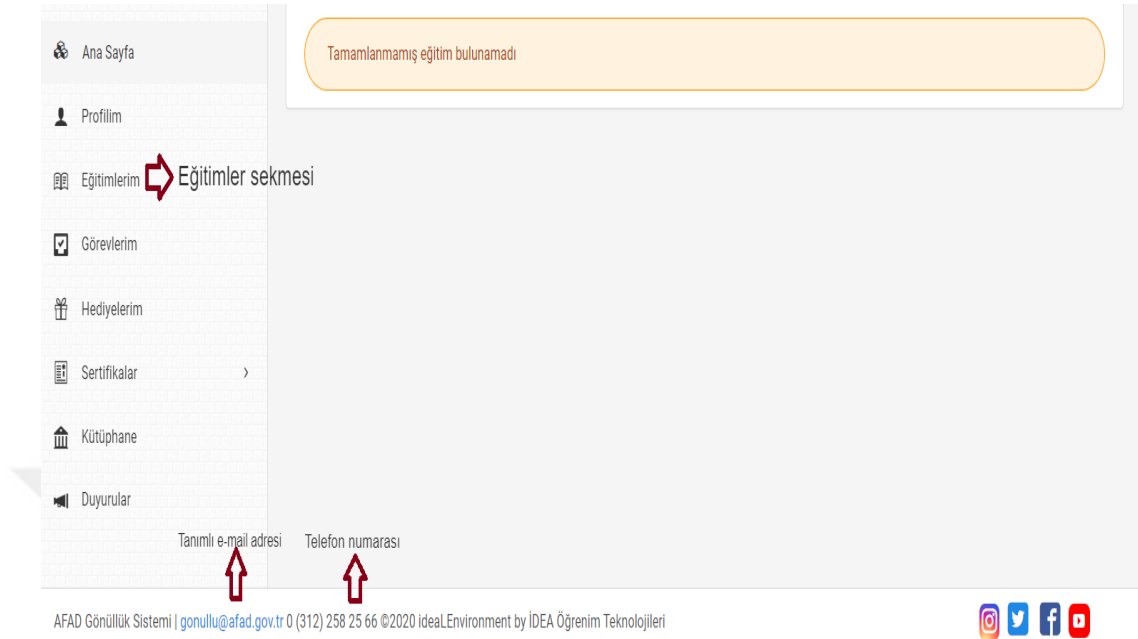
2.2. AFAD Gönüllülük Sistemi Kapsamında Verilen Afet Eğitimleri

AFAD tarafından verilen afet eğitimlerini başlıca çevrimiçi afet eğitimleri, yüz yüze verilen afet eğitimleri ve sahada verilen olan afet eğitimlerini içermektedir. Verilen eğitimlerin verilme şeklindeki farklılıkta başlıca ölçüt afet gönüllüsünün gönüllülük seviyesi olmaktadır. AFAD gönüllülük eğitim seviyeleri; Temel AFAD gönüllüsü, Destek AFAD gönüllüsü ve Uzman AFAD gönüllüsü olmak üzere toplamda üç seviyeye ayrılmıştır. Bu doğrultuda, gönüllülük seviyelerine göre verilen afet eğitimleri çeşitlilik göstermektedir.

Temel AFAD gönüllüğü eğitimleri sistem tarafından çevrimiçi, Destek AFAD gönüllüğü eğitimleri ise saha eğitimleri şeklinde verilmektedir. Gönüllüğü Temel AFAD Gönüllüğü eğitimlerini tamamladıktan sonra Destek AFAD gönüllüğü eğitim aşamasına geçebilmektedir. Aşamalı afet eğitimleri sunarak, afet gönüllülerinin afet ve acil durumlara karşı direnç kazandırması amaçlanmaktadır.

AFAD gönüllülük sistemi çevrimiçi eğitimlerinde temel afet gönüllüğü seviyesindeki gönüllülerin alması gereken eğitimler sunulmaktadır. Gönüllüler çevrimiçi afet eğitimlerine <https://gonullu.afad.gov.tr/> sistemi üzerinden erişim sağlamaktadırlar. Afet gönüllüleri gönüllülük sistemine kendi şifresi veya e-Devlet aracılığıyla erişebilmektedir. Sisteme girildiğinde paneldeki eğitimlerim kısmından eğitimlere erişim sağlanabilmektedir.

Şekil 2.2.'de AFAD gönüllülük sistemi panelinden bir kesit sunulmuştur.

Şekil 2.2. AFAD Gönüllülük sisteminden bir kesit(AFAD, 2024-a).

Sistemin en alt kısmında ihtiyaç halinde gönüllülerin ulaşabilmesi için e-posta adresi ve iletişim numarası verilmiştir. Panelin sağ kısmında tanımı olan eğitimler bölümü seçeneği ile sistemde tanımlı olan eğitim modüllerine erişim sağlanabilmektedir. Çevrimiçi eğitim modülü izlendikten sonra modül sonunda 15 soruluk bir son-test uygulaması yapılmaktadır. Son-testten başarılı olabilmek için en az 70 puan alma zorunluluk olarak koşulmuş olup teste giriş hakkı 5 ile sınırlandırılmıştır. 5 giriş hakkında da başarılı olamayan gönüllünün eğitimi sistem tarafından otomatik olarak sıfırlanmakta olup gönüllüye SMS veya e-posta aracılığıyla bilgilendirme mesajı geleceği, sonrasında eğitim ve sınavlara tekrar giriş yapılabileceği belirtilmiştir (AFAD, 2024-a).Çevrimiçi eğitim sonrası başarılı olan gönüllülere elektronik sertifika tanımlanmaktadır. Gönüllere oluşturulan sertifikayı indirme opsiyonu da sunulmaktadır.

Sistemde eğitimleri tekrar etme zorunluluğu olmaması durumu dikkat çekmiştir. Bu durumun alınan eğitimin uzun vadede unutulma olasılığına neden olabilir. Şekil2.3.'de AFAD elektronik sertifika örneği sunulmuştur.

Şekil 2.3. AFAD Elektronik sertifika örneği(AFAD, 2024-a).

Eğitim sonu portal üzerinde verilen sertifikaların iş hayatı ve sosyal hayata dair geçerliliği olup olmadığı hakkında bir açıklama yoktur. Verilerin sertifikaların gerek özel gerek kamu kurum kuruluşlarında bir geçerliliğinin olması durumunda verilen eğitimlerin öneminin artacağı düşünülmektedir (Doğru,2020).

AFAD gönüllülük sistemindeki eğitim modülleri tamamlandıkça sistemde puan birikimi yapılmakta ve gönüllüye puanı oranınca matara, el feneri, anahtarlık vb. çeşitli hediyeler verilmektedir. Ancak sistemin güncel durumu incelendiğinde hediye kataloğu bölümünün artık olmadığı ve gönüllülerin hediye alımını gerçekleştiremediğine yönelik verdiği geri bildirimler neticesinde artık hediye uygulamasının aktif olmadığı düşünülmektedir. Bu durumun nedeninin uygulayıcılar tarafından alınmış bir karar neticesinden dolayı mı yoksa sistemsel bir problemden mi kaynaklandığı hakkında bir açıklama mevcut değildir.

2.2.1. Temel AFAD Gönüllülüğü Seviyesinde Verilen Afet Eğitimleri

Temel AFAD gönüllülüğü eğitimleri AFAD gönüllülük sisteminde tanımlı olan çevrimiçi eğitimleri içermektedir. Bu eğitimler sistemde başlıca 1 zorunlu eğitim ve 5 zorunlu olmayan eğitimler olmak üzere toplamda altı tanedir.

Bu eğitim modülleri;

1. Birey ve aileler için afet bilinci eğitimi
2. Afet risklerini azaltma eğitimi
3. Afet risklerini anlama eğitimi
4. Kişisel stres yönetimi eğitimi
5. Liderlik eğitimi
6. Arama kurtarma faaliyetlerinde kullanılan düğümler modülleridir.

2.2.1.1. Birey ve Aileler İçin Afet Bilinci Eğitimi

AFAD gönüllülük eğitim programının ilk basamağı olan zorunlu olarak tanımlı eğitim modülüdür.

Eğitimin içeriğini başlıca;

1. Afet ve acil durum alanında temel bilgi ve kavramlar,
2. Afet öncesi yapılması gerekenler,
3. Afet sırasında doğru davranış şekilleri,
4. Afet sonrası ilk anlar,
5. Yangın
6. Tahliye konuları oluşturmaktadır.

Eğitim, 01.02.2019-30.12.2030 tarihleri arasında tanımlanmış bir eğitimidir. Eğitimin toplam süresi yaklaşık 74 dakika olarak tanımlanmıştır (AFAD, 2014-a).

2.2.1.2. Afet Risklerini Azaltma Eğitimi

AFAD gönüllülük sisteminde zorunlu olmayan e-egitimlerden birisidir.

Eğitimin içeriğini başlıca;

1. Küresel düzeyden il düzeyine afet risklerini azaltma çalışmaları,
2. Bireyler için deprem risklerini azaltma çalışmaları başlıklı konular oluşturmaktadır.

Eğitim 22.02.2021- 22.05.2031 tarihleri arasında tanımlı olup eğitimin toplam süresi yaklaşık 97 dakikadır (AFAD,2014-a).

2.2.1.3. Afet Risklerini Anlama Eğitimi

AFAD gönüllülük sisteminde zorunlu olmayan e-eğitimlerden bir diğeridir. Eğitimin içeriğini;

1. Temel kavramlar,
2. Afet risk yönetim süreci ve risk yönetimi,
3. Türkiye'de afetler konularından oluşmaktadır.

Eğitim 17.02.2021-17.05.2031 tarihleri arasında tanımlı olan eğitimin toplam süresi yaklaşık 45 dakika olarak tanımlıdır (AFAD, 2014-a).

2.2.1.4. Kişisel Stres Yönetimi Eğitimi

AFAD gönüllülük sisteminde tanımlı zorunlu olmayan e-eğitimlerden biridir. Eğitimin içeriğini başlıca;

1. Stres nedir?
2. Örgütsel stres
3. Yöneltil stres ve kişisel stres
4. Stresi yönetmek için becerilerin geliştirilmesi konularından oluşmaktadır.

Eğitim 25.03.2020-25.06.2030 tarihleri arasında tanımlı olup, eğitimin toplam süresi yaklaşık 81 dakikadır (AFAD, 2014-a).

2.2.1.5. Liderlik Eğitimi

AFAD gönüllülük sisteminde tanımlı olan zorunlu olmayan e-egitimlerden birisidir. Eğitimin içeriğini;

1. Lider ve liderlik,
2. Nasıl etkin bir lider olunur?
3. Liderlerin karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri konuları oluşmaktadır.

Eğitim sistemde 01.01.2018-01.01.2030 tarihleri arasında tanımlı olup, eğitimin toplam süresi yaklaşık 51 dakikadır (AFAD,2014-a).

2.2.1.6. Arama Kurtarma Faaliyetlerinde Kullanılan Düğümler

AFAD gönüllülük sisteminde tanımlı zorunlu olmayan e-egitimlerden biridir. Eğitimin içeriğini başlıca;

1. Düğümlere giriş,
2. Düğüm başlatıcılar,
3. Düğümler birinci kısım,
4. Düğümler ikinci kısım eğitim modüllerinden oluşmaktadır.

Eğitim sistemde 11.09.2019-11.12.2030 tarihleri arasında tanımlı olup, eğitimin toplam süresi yaklaşık 55 dakikadır (AFAD,2014-a).

Çevrimiçi eğitimlerinde bulunan altı eğitim modülünde de eğitimler verilmeye başlanmadan önce verilecek eğitimler hakkında gönüllünün bilgi durumu ve tecrübesinin ölçülmesine yönelik hazırlanan ön değerlendirme anketi ve eğitim bitiminde yine zorunlu olarak yapılan son değerlendirme anketi yapılmakta olup ankete motivasyon sağlanması amacıyla 20 profil puanının kazanılacağı belirtilmiştir. Çevrimiçi eğitimlerde eğitim içerikleri sistemselsel olarak bir zincir oluşturmuş, konu bütünlüğü ve anlaşılabilirliğin sağlanması amacıyla bir eğitim konusu bitmeden diğerine geçme kısıtlılığı konulmuştur. Son teste azami giriş sayısı 5 ile sınırlandırılmıştır. Tanımlı dersi başarıyla tamamlamak ve katılım belgesi alabilmek için son testte

başarılı olmak için en az 70 başarı puanı istenmektedir. Son testi başarıyla geçemeyen katılımcıların eğitimleri otomatik olarak sıfırlanarak yeniden eğitime girme olanağı sağlanmaktadır.

AFAD gönüllülük sisteminde gönüllülük seviyelerinden ilki Temel AFAD gönüllülüğüdür. Temel AFAD gönüllüleri eğitimlerini AFAD gönüllülük sisteminde bulunan çevrimiçi eğitim sistemi üzerinden almaktadırlar. Çevrimiçi eğitimler şeklinde olması gönüllüye zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın eğitimleri alma imkânı sunmaktadır. Temel AFAD Gönüllüleri uygulamalı (yüz yüze) eğitimleri almadan sahaya çıkamamaktadır. Bu eğitimler tamamlandıktan sonra AFAD gönüllülük Sistemindeki panodaki aktif eğitimler bölümüne tamamlanmamış eğitim bulunamadı ibaresi düşmekte ve Temel AFAD gönüllüsü eğitimleri tamamlanmaktadır.

2.2.2. Destek AFAD Gönüllülüğü Seviyesinde Verilen Afet Eğitimleri

Temel Afet Gönüllülüğü eğitimlerini alan gönüllüler ikinci gönüllülük seviyesi olan Destek AFAD Gönüllülüğü eğitimlerini almaktadırlar. Arama ve kurtarma, yangın ve ilkyardım vb. konularda olası bir afet ve acil durumlarda destek sağlayabilecek bilgi ve donanımına sahip olan gönüllülere Destek AFAD gönüllüsü denilmektedir (AFAD, 2019).

Destek AFAD eğitimleri temel AFAD gönüllülüğü eğitimlerinden farklı olarak saha eğitimleri olarak verilmektedir. 18 yaşını dolduran gönüllüler Destek AFAD gönüllülük eğitimine katılmaktadır. Planlanan AFAD Destek Eğitimlerinin gönüllünün mesai saatlerine gelmesi durumunda ise valilik tarafından idari izin belgesi alınarak, gönüllünün eğitime katılmasına yönelik destek sağlanmaktadır. Arama ve kurtarma, sosyal yardım, yangın, ilkyardım gibi konularda, afet ve acil durum hallerinde profesyonel ekiplere destek olabilecek bilgi ve beceriye sahip, destek olmak istediği alanla ilgili İl Müdürlüklerince düzenlenen yüz yüze eğitimleri başarı ile tamamlamış ya da o alanda geçerli bir eğitimi olduğunu belgeleyebilen gönüllülerdir. 18 yaşını doldurmuş gönüllüler Destek AFAD

Gönüllüsü eğitimlerine katılabilecektir.Tablo 2.1.'de Giresun ve Ankara Destek AFAD Gönüllülüğü kapsamında planlanan eğitimler verilmiştir. Tablo araştırmacının Giresun ve Ankara AFAD gönüllü koordinatörleri ile görüşmeleri neticesinde oluşturulmuştur.

Tablo 2.1. AFAD gönüllülüğü kapsamında planlanan eğitimler

Planlanan Eğitimin İsmi (Ankara)	Planlanan Eğitimin İsmi (Giresun)
İlk Yardım Farkındalık Eğitimi	İnsani Yardım ve Psikososyal Destek Eğitimi
İnsani Yardım ve Psikososyal Destek Eğitimi	Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi
Sahaya Giriş	Yangın Eğitimi
Hasta Yaralı Taşıma Teknikleri	Hafif Arama ve Kurtarma Eğitimi
İpler Düğümler	
Teknik Malzemelerin Tanıtımı	
Yangınlarına Müdahale ve Söndürme Uygulaması	
Çadır Kurulumu	

Tablo 2.1.incelendiğinde Giresun AFAD ve Ankara AFAD 'da verilmesi planlanan Destek AFAD eğitimleri planlamalarının kurumlar arası boyutta değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bu durumun nedenlerinin eğitimleri sunan kurumların yapısı, personel kapasitesinin yeterlilik durumu, talepler vb. gibi çeşitli faktörlere bağlı olduğu düşünülmektedir.Şekil2.4.'de Giresun AFAD kurumu tarafından düzenlenen Destek AFAD eğitimlerinden biri olan insani yardım ve psikososyal destek eğitiminden bir kesit sunulmuştur.

Şekil 2.4. İnsani yardım ve psikososyal destek eğitiminden bir kesit

2.2.3. Uzman AFAD Gönüllülüğü Seviyesinde Verilen Afet Eğitimleri

Afet ve acil durumlarda, arama ve kurtarma, çeviri, eğitim vb. konularda AFAD ekipleri ile koordineli çalışarak, müdahale etme yetkinliğine sahip olan gönüllülere Uzman AFAD Gönüllüsü denilmektedir (AFAD, 2019). Uzman AFAD Eğitimlerini Destek AFAD Gönüllüsü eğitim programında olduğu gibi kurumlar kendi organize edebilme haklarına sahip olmakla birlikte, AFAD gönüllü koordinatörleri ve gönüllüler tarafından edinilen bilgilere göre Uzman AFAD gönüllüsü eğitim programı eğitimlerinin verilmesine ülke genelinde henüz başlanmamıştır.

BÖLÜM 3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracının hazırlanma aşamalarından olan uzman görüşü, ön uygulama, anketin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

AFAD gönüllülerinin AFAD gönüllülük sistemi üzerinden verilen eğitimlerini, afet gönüllülerinin görüşlerine dayanarak değerlendirmek bu araştırmanın ana amacıdır. Bununla birlikte; Afet gönüllülerinin afet eğitimlerine yönelik görüşlerinde cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve meslek değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek ise alt amaçlarıdır. Bu amaçlara ulaşmak için kesitsel tarama modeli aracılığıyla elde edilen nicel verilerin nitel verilerle desteklendiği karma model kullanılmıştır. Hem nicel hem de nitel verilerin toplanması ve analizini içeren araştırmalara karma metod araştırması denilmektedir (Creswell, 2006). Böylece araştırmada nitel ve nicel verilerin birbirini desteklemesi sağlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini AFAD tarafından verilen çevrimiçi afet eğitimlerini alan afet gönüllüleri oluşturmuştur. Araştırmanın evren büyüklüğünü tespit etmek amacıyla AFAD'ın çevrimiçi eğitim alan gönüllü istatistiklerinden faydalanılmıştır. AFAD 2023 yılı verilerine göre, online afet eğitimi alan gönüllü sayısı toplamda 69.470 kişidir (AFAD 2024-b). Evren büyüklüğü göz önüne alındığında Türkiye genelinde

online afet eğitimi alan gönüllülerinin tamamına ulaşılması zaman ve erişim zorluğu gibi sınırlılıklardan dolayı mümkün olmadığı için örneklem alınmıştır. Araştırmada basit seçkisiz örneklem yöntemi kullanılmıştır. Her bir örneklem birimine eşit derecede seçilme olasılığı verilen örnekleme yöntemine basit seçkisiz örnekleme yöntemi denilmektedir. (Büyüköztürk ve ark., 2024).

Araştırmanın örneklemi toplamda 653 kişi oluşturmuştur. Ankete toplamda 683 katılımcı katılmış olup 30 katılımcı araştırmaya dahil edilme kriterlerine uymadığı ve ankette hatalı işaretleme yaptığı için araştırmaya dahil edilmemiştir.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri;

1. AFAD gönüllüsü olmak,
2. En az 18 yaşında olmak,
3. Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada örneklem büyüklüğü hesaplamasında Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından geliştirilen örneklem hesaplama yöntemi tablosu baz alınmıştır. Tablo 3.1.'de örneklem büyüklükleri araştırmacı tarafından kısaltılarak verilmiştir.

Tablo 3.1. Örneklem büyüklükleri (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004).

Evren Büüklüğü	±0,03 örnekleme hatası(d)			±0,05 örnekleme hatası(d)			±0,10 örnekleme hatası(d)		
	p=0,5	p=0,8	p=0,3	p=0,5	p=0,8	p=0,3	p=0,5	p=0,8	p=0,3
	q=0,5	q=0,2	q=0,7	q=0,5	q=0,2	q=0,7	q=0,5	q=0,2	q=0,7
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	95	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Tablo 3.1. incelendiğinde,örneklem büyüklüğü ile örnekleme hatası arasında ters orantı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda örnekleme hatasını azaltmak için örneklem büyüklüğünün arttırılması gerektiği görülmektedir.

Buna göre, AFAD tarafından verilen çevrimiçi afet gönüllülük eğitimlerini alan 69,470 kişi baz alınarak yapılan hesaplanma sonucunda %5 örneklem hatasından minimum 383 kişiye anket uygulanması gerektiği görülmektedir. Elde edilen sonuca göre,653 kişiden oluşan örneklemin, araştırmanın evrenini temsil etme gücünün yeterli olduğu görülmektedir .Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 3.2.'de verilmiştir.

Tablo 3.2. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	248	38,0
Erkek	405	62,0
Yaş		
18-25	203	31,1
26-35	142	21,7
36-49	231	35,4
50 yaş ve üzeri	77	11,8
Medeni Durum		
Bekâr	317	48,5
Evli	336	51,5
Eğitim Düzeyi		
İlkokul	13	2,0
Ortaokul	38	5,8
Lise	111	17,0
Ön lisans	172	26,3
Lisans	267	40,9
Lisansüstü	52	8,0
Meslek		
Birincil Ekonomik Faaliyetler	9	1,4
İkincil Ekonomik Faaliyetler	89	13,6
Üçüncül Ekonomik Faaliyetler	365	55,9
Dördüncül Ekonomik Faaliyetler	11	1,7
Beşincil Ekonomik Faaliyetler	15	2,3
Öğrenci	102	15,6
Emekli	16	2,5
Diğer	45	6,9
Toplam	653	100

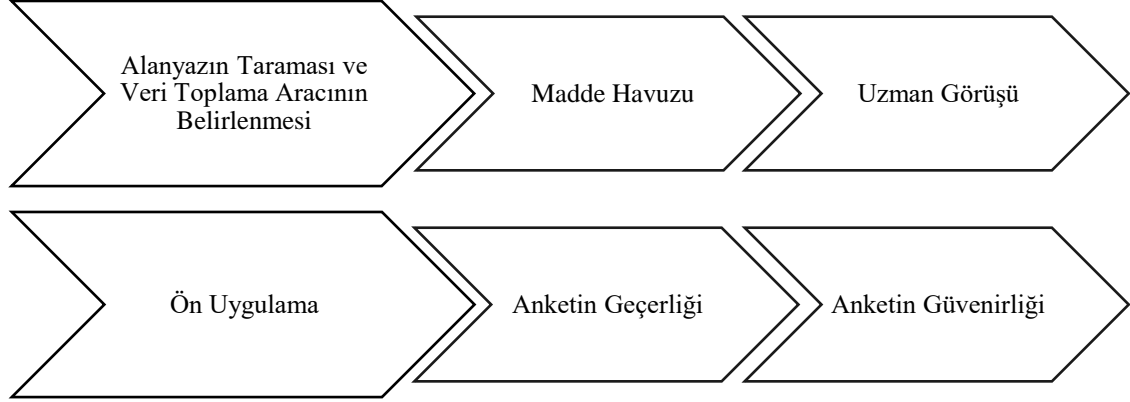
Tablo 3.2. incelendiğinde araştırmanın örneklemini toplamda 653 kişinin oluşturduğu görülmektedir. Örneklemin %38'inin (N=248) kadın, %62'sinin (N=248) erkek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında, %31,1'inin 18 – 25 yaş, %21,7'sinin 26 – 35 yaş, %35,4'ünün 36 – 49 yaş ve %11,8'inin 50 ve üzeri yaş grubunda yer aldığı görülmüştür. Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında, %48,5'inin bekar, %51,5'inin evli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında, katılımcıların %2'sinin ilkokul, %5,8'inin ortaokul, %17'sinin lise, %26,3'ünün ön lisans, %40,9'unun lisans ve %8'inin lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların meslek dağılımına bakıldığında, %1,4'ünün birincil ekonomik faaliyet, %13,6'sının ikincil ekonomik faaliyet, %55,9'unun üçüncül ekonomik faaliyet, %1,7'sinin dördüncül ekonomik faaliyet, %2,3'ünün beşincil ekonomik faaliyette çalıştığı, %15,6'sının öğrenci ve %2,5'inin emekli olduğu görülmüştür. Meslek grubu bakımından ekonomik faaliyetlerin açıklaması bulgular ve tartışma kısmında ayrıca yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Afet görüşleri anket formu” (EK-2) kullanılmıştır. Anket formu başlıca iki bölümden ve toplamda 22 sorudan oluşmaktadır.

Anketin ilk bölümünde katılımcıların cinsiyetlerini, yaşlarını, medeni durumlarını, eğitim düzeylerini ve mesleklerini ölçmeye yönelik beş soru yer almıştır. Anketin ikinci bölümünü ise AFAD gönüllülerinin, AFAD gönüllülük sistemine yönelik görüşleri tespit etmek amacıyla 3'lü likert tipinde hazırlanan toplam 17 soru maddesi yer almıştır. Katılımcılardan sisteme yönelik görüşlerini “Evet”, “Hayır” ve “Kısmen” şeklinde işaretlemeleri istenmiştir. Afet gönüllüleri anket formunun doldurulması ortalama 5 dakika sürmektedir. Anket geliştirirken çeşitli aşamalar takip edilmiştir.

Veri toplama aracının hazırlık aşamaları Şekil 3.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Veri toplama aracının hazırlık aşamaları

3.3.1. Alanyazın Taraması ve Veri Toplama Aracının Belirlenmesi

AFAD gönüllülük sistemine yönelik görüşlerin alınmasının amaçlandığı bu çalışmada uygun veri toplama aracının belirlenmesi amacıyla ilgili alanyazın incelenmiştir. Araştırmanın amaçlarına yönelik uygun bir veri toplama aracı bulunmadığı tespit edilerek bir anket formu oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda araştırmacı tarafından ilgili alanyazın ve AFAD’ın resmî sitesi incelenerek “afet gönüllüleri görüşleri anket formu” oluşturulmuştur.

3.3.2. Madde Havuzu

Anket maddeleri oluşturulurken ilgili alanyazın ve AFAD’ın resmî web sitesi incelenmiştir(<https://www.hazirol.gov.tr/>). (Gün, 2017; Akdağ, 2019; Bektaş, 2019; Kırıkkaya ve Gerdan, 2019 ve Temir, 2021). Tarafından kullanılan veri toplama araçlarına rastlanmış ve bu veri toplama araçları incelenmiştir. Bunun yanı sıra, AFAD’ın resmî websitesi incelenerek fikir alınmıştır. Bu incelemelerin sonucunda araştırmacı tarafından toplamda 23 anket maddesi oluşturulmuştur.

3.3.3. Ön Uygulama

AFAD gönüllüsü olan 10 kişiye ön uygulama yapılmıştır.Elde edilen veriler SPSS 23.0 istatistik programına aktarılarak veri seti oluşturulmuş ve incelenmiştir.

3.3.4. Anketin Geçerliliği

Geçerlik, testin bireyde ölçülmenin amaçlandığı özelliğini ne derece doğru ölçtüğüyle ilgili bir kavramdır.Geçerlik teknikleri için literatürde çeşitli sınıflandırmalar olmakla birlikte; kapsam (content), ölçüt-bağımlı (criterion-related) ve yapı (construct) geçerliliği daha fazla tercih edilen geçerlik tekniklerindedir (Büyüköztürk, 2023).

Bu araştırmada geçerlilik tekniklerinden, yüzey (görünüş) ve kapsam geçerlik yapılmıştır.Anketin yüzey geçerliliğinin test edilmesi için 3 uzmandan (Türk Dili alanında ve afet alanında uzman)tarafından yüzey geçerliliği yapılmıştır.Bu sayede anket formunda yer alan maddelerden yapısal olarak uygun olmayan maddelerin çıkarılması ya da düzeltilmesi amaçlanmıştır.Yüzey geçerliliği neticesinde uzmanların görüş ve önerisiyle anketin bazı maddeleri dil ve anlatım bakımından düzeltilmiştir. Anket maddelerinden çıkarılma yapılmayarak toplam 23 anket maddesi kalmıştır. Daha sonra kapsam geçerliliği bakılmıştır.

Kapsam (içerik) geçerliliği, testi oluşturan maddelerin ölçülmek istenen tanımlanmış davranışlar bütününe ölçmede ne derece teşkil ettiğiyle ilgilidir. Kapsam geçerliliğini incelemede kullanılan yöntemlerden biri uzman görüşü alınmasıdır (Büyüköztürkve ark.,2024).Araştırmanın kapsam geçerliliğinin kontrol edilmesi nitel verileri nicel verilere dönüştürme noktasında sıklıkla tercih edilen Lawshe (1975) tekniği kullanılmıştır (Ayre ve Scally, 2014). Bu kapsamda kapsam geçerliliğinin test edilmesi için afet yönetimi, coğrafya ve eğitim bilimleri alanında toplamda 7 uzmandan görüş alınmıştır. Araştırmacı tarafından uzman değerlendirme formu oluşturularak “Uygun Değil (0)”, “Kısmen Uygun (0)” ve “Uygun (1)” ifadeleri ile uzmanların maddeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Ayrıca uzmanlardan kısmen uygun işaretleyenlerden görüş ve önerisini yazmalarını, uygun değil seçeneğini işaretlenmesi halinde neden (ler)inin yazılması da istenmiştir. Uygulama sonrası elde edilen nitel veriler Microsoft Excel 2021 programına aktarılarak nicel verilere

dönüştürülmüştür. Tablo 3.3’de Kapsam geçerlik oranlarının kritik değerleri araştırmacı tarafından kısaltılarak verilmiştir.

Tablo 3.3. KGO’ların Kritik Değerleri (Ayre ve Scally, 2014).

Katılımcı Sayısı	Proportion	CVR (Kapsam Geçerlik Oranı)
5	1	1.00
6	1	1.00
7	1	1.00*
8	.875	.750
9	.889	.778

Tablo 3.3 incelendiğinde uzman sayılarına göre kapsam geçerlik oranlarının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Araştırmada görüş alınan uzman sayısı 7 olduğu için kapsam geçerlik oranı kritik değerinin 1,00 olması gerektiği görülmektedir. Ankete ait kapsam geçerlik indeksi ve oranları Tablo 3.4.’de verilmiştir.

Tablo 3.4. Ankete ait kapsam geçerlik indeksi ve oranları

Madde Numarası	Uygun	Kısmen Uygun (Düzeltilmeli)	Uygun Değil (Çıkartılmalı)	KGİ (Kapsam Geçerlik Oranı)
1	7	0	0	1,00
2	7	0	0	1,00
3	7	0	0	1,00
4	7	0	0	1,00
5	7	0	0	1,00
6	6	0	1	0,71*
7	7	0	0	1,00
8	7	0	0	1,00
9	7	0	0	1,00
10	7	0	0	1,00
11	7	0	0	1,00
12	7	0	0	1,00
13	7	0	0	1,00
14	7	0	0	1,00
15	7	0	0	1,00
16	7	0	0	1,00
17	7	0	0	1,00
18	7	0	0	1,00
Toplam Uzman Sayısı 7				
KGO =1,00				
KGİ= 1,00				

KGO=Kapsam Geçerlik Oranı, KGİ=Kapsam Geçerlik İndeksi, *p<1.00

Tablo 3.4. incelendiğinde kapsam geçerlilik oranı altında kalan madde 6'nın çıkartılması gerektiğine karar verilmiştir (0,71). Böylece toplam 17 anket maddesi kalmıştır. 17 maddeye göre kapsam geçerlik indeksi oranı 1,00 olarak hesaplanmış ve anketin kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

3.3.5. Anketin Güvenirliği

Veri toplama aracının güvenirliliğinin tespit edilmesi amacıyla 10 AFAD gönüllüsüne anket yapılmış ve veri seti oluşturulmuştur. Aynı veri seti aracılığıyla Cronbach Alfa ve Half-Split olmak üzere iki farklı güvenirlilik yönteminden yararlanılmıştır. İç geçerlilik için likert tipi ölçme araçlarında önerilen Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır.

Tablo 3.5.'de Cronbach's Alpha güvenirlilik sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.5. Cronbach's Alpha güvenirlilik sonuçları

Cronbach's Alpha	Standartlaştırılmış Ölçelere Dayalı Cronbach Alfası	Madde Sayısı
,938	,936	17

Tablo 3.5. incelendiğinde uygulanan işlem sonrasında anket için hesaplanan Cronbach's Alpha değeri $0,80 < 0,93^* < 1,00$ olduğundan anketin yüksek güvenirlilikte olduğu görülmüştür.

Araştırmada güvenirliliğin gücünü belirtmek amacıyla Half-Split (Testi yarılama) yönteminden de yararlanılmıştır. Testi yarılama yönteminde testin iki yarısı arasındaki tutarlılık araştırılır. Tek numaralı sorular bir yarı, çift numaralı sorular bir yarı oluşturur. Elde edilen iki yarı; iki ayrı testmiş gibi kabul edilip aralarındaki korelasyon hesaplanır. Bu yöntem, testin bir kez uygulanmasına dayandığından kullanışlıdır (Durmuşoğlu Saltalıve ark.,2009).

Testi yarıya bölme (Split-Half) güvenilirlik sonuçları Tablo 3.6.'da verilmiştir. Anketteki maddeler tek ve çift numaralar şeklinde yarılanarak incelenmiştir.

Tablo 3.6. Testi yarılama yöntemi güvenilirlik testi sonuçları

Güvenirlik Analizleri	Eş Yarılar	Güvenirlik Katsayıları
Cronbach's Alpha	1. Yarı ^a	,907
	2. Yarı ^b	,859
Formlar Arası Korelasyon		,859
Spearman-Brown	Eşit Uzaklık	,924
	Eşit Olmayan Uzaklık	,925
Gutman Split-Half		,902

a. 1,3,5,7,9,11,13,15,17 numaralı maddeler, b.2,4,6,8,10,12,14,16 numaralı maddeler

Tablo 3.6. incelendiğinde yapılan işlem sonrası ilk yarıda bulunan 9 maddenin Cronbach's Alpha katsayısının ,907, ikincikısımda bulunan 8 maddenin Cronbach's Alpha katsayısının ise ,859, Spearman-Brown katsayısının ,924, Gutman Split-Half katsayısının ,902 olduğu görülmüştür.

Yarıya bölme (Split-Half) güvenilirlik katsayısının 0,70'den fazla olması testin güvenilirliğinin yeterli olduğunu gösterir. Bu bağlamda anketin güvenilirliğinin yeterli olduğu görülmüştür. Anketten herhangi bir anket maddesi çıkarılmamıştır. Böylece güvenilirlik çalışması sonrası afet gönüllülerinin görüşlerini almaya yönelik geliştirilen toplam 17 maddenin ankette kalmasına karar verilmiştir.

3.4. Veri Toplanması

Veriler toplama aşamasına geçilmeden önce Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığından 50288587-050.06.04-2300008417 sayılı etik kurul izni alınmıştır. (EK-1).

Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan anket formunun, çevrimiçi afet eğitimlerini alan AFAD gönüllülerinden gönüllülük esasına dayalı olarak Google Forms

aracılığıyla toplanmıştır. Veriler 2023 yılının Kasım- Aralık ayları aralığında toplanmıştır. Anket toplama süresi yaklaşık üç hafta sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analiz işlemine geçmeden önce anket formuna verilen yanıtlar tek tek incelenip, ankete katılma kriterlerini sağlamayan katılımcılar ve hatalı veriler analiz dışı tutulmuştur. Araştırmada elde edilen nicel verilerin istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics 23.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Öncelikle veriler kodlanmıştır. Ardından SPSS paket programına aktararak bir veri seti oluşturulmuştur. Verilerin kodlanmasında katılımcıların demografik bilgileri (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek)1'den başlanarak kodlanmıştır.3'lü likert tipi oluşturulmuş 17 maddenin kodlamasında "Evet (1 puan)", "Kısmen" (2 puan) ve "Hayır" (3 puan) olarak kodlanmıştır.

Veri girişinin ardından verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için normallik testi yapılmıştır. Afet gönüllülerinin sistem hakkındaki görüşlerinde örneklem sayısının 50'nin üstünde (N=653) olması nedeniyle çarpıklık (skewness), basıklık (kurtosis) ve Kolmogorov – Smirnov Testi ile değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermediği için non-parametrik testler kullanılmasına karar verilmiştir. Cinsiyet düzeyinde anlamlı fark olup olmadığının belirlenebilmesi için cinsiyet ve medeni durum değişkenlerinde Mann Whitney U testi, yaş, eğitim düzeyi ve meslek grupları değişkenleri arasında anlamlı fark olup olmadığını tespit etmek için ise Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Ayrıca anlamlı farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Post-hoc testlerden Bonferroni testi uygulanmıştır. Yapılan tüm anlamlılık testlerinde $p < 0,05$ düzeyi esas alınmıştır.

Araştırmada anket sonuçlarını desteklemek ve nedenleri açıklamak için afet gönüllüleri anket formunun görüş ve öneriler kısmında yapılan değerlendirmelerden de yararlanılmıştır. Katılımcılar tarafından yapılan toplam 176 değerlendirme dikkatli bir şekilde incelenmiş ve her katılımcı numaralandırılmıştır. Katılımcıların

AFAD gönüllülük sistemine yönelik yaptıkları değerlendirmeleri çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılardan faydalanılmıştır.Böylece nitel verilerin nicel verilerin desteklenmesi sağlanmıştır.

BÖLÜM 4. ARAŞTIRMABULGULARI VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünü anket uygulamasından elde edilen bulgular ve tartışma kısmı oluşturmuştur. Bu araştırmanın amacı, Afet ve Acil Durum Başkanlığı gönüllülük sistemi üzerinden verilen afet gönüllülüğü eğitimlerini, afet gönüllerinin görüşlerine dayanarak değerlendirmektedir. Bu amacı gerçekleştirme için öncelikle katılımcıların ankete verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve yüzdelik değerleri incelenmiş ve sonuçları tartışılmıştır.

Afet gönüllülerinin verilen afet eğitimlerine yönelik görüşlerinde cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve meslek değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ise bu araştırmanın alt amaçlarını oluşturmuştur. Bu doğrultuda alt amaçlar başlıklara ayrılarak dikkatlice incelenmiştir. Öncelikle maddelere normallik testi yapılmıştır. Normallik testi sonucunda verilerin birincil ekonomik faaliyetlerde çalışanlar ve emekliler dışında normal dağılmadığı görüş ve bu doğrultuda non-parametrik testler yapılmıştır. Anlamlı farklılıkları incelemek için non-parametrik testlerden Mann Whitney U, Kruskal Wallis H ve anlamlı farklılıkların kaynağını bulmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Post-hoc testlerden Bonferroni testleri uygulanmıştır. Bununla birlikte, anketin görüş ve öneriler kısmına yapılan değerlendirmeler de incelenerek, numaralandırılmış ve araştırmanın bazı kısımlarında nicel verileri destekleyecek şekilde kullanılmıştır.

4.1. AFAD Gönüllülerinin Eğitim Modülüne Yönelik Görüşleri

Afet gönüllüleri görüşleri anket formu üçlü likert tipinde toplamda 17 maddeden oluşmaktadır. Ankette kullanılan maddeler “Evet (1 puan)”, “Kısmen” (2 puan) ve “Hayır” (3 puan) olarak tasarlanmıştır. 1’den 3’e kadar olan sayıların ortalaması olan 2 ve altı puanlar olumsuz görüş ve ortalaması 2 puandan yüksek olumlu olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların sistem hakkındaki görüşlerinin dağılımı Tablo 4.1.’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların sistem hakkındaki görüşlerinin dağılımı

Madde	Evet (3) N (%)	Kısmen (2) N (%)	Hayır (1) N (%)	X ± SS
1. AFAD Gönüllülük Sisteminde kullanılan afet ile ilgili kavramlar kolay bir şekilde açıklanmaktadır.	582 (89,1)	61 (9,3)	10 (1,5)	2,88 ± 0,37
2. AFAD Gönüllülük Sistemine kolaylıkla erişim sağlanmaktadır.	564 (86,4)	66 (10,1)	23 (3,5)	2,83 ± 0,46
3. AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen eğitim içerikleri yeterlidir.	390 (59,7)	189 (28,9)	74 (11,3)	*2,48 ± 0,69
4. AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen afet eğitimlerinin süresi yeterlidir.	409 (62,6)	168 (25,7)	76 (11,6)	*2,51 ± 0,70
5. AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen afet eğitimleri günlük yaşamda uygulanabilir.	553 (84,7)	80 (12,3)	20 (3,1)	2,82 ± 0,46
6. AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen eğitimler kalıcı davranış değişiklikleri yaratmaktadır.	403 (61,7)	187 (28,6)	63 (9,6)	*2,52 ± 0,67
7. AFAD Gönüllülük Sistemindeki bilgiler günceldir.	549 (84,1)	79 (12,1)	25 (3,8)	2,80 ± 0,49
8. AFAD Gönüllülük Sistemindeki teknik donanım (Ses-görüntü, grafik, şekil vb.) kaliteli ve yeterlidir.	489 (74,9)	124 (19,0)	40 (6,1)	2,69 ± 0,58
9. AFAD Gönüllülük Sistemine kolaylıkla başvuru yapılabilmektedir.	616 (94,3)	22 (3,4)	15 (2,3)	2,92 ± 0,35
10. AFAD Gönüllülük Sistemine başvuru sonrası değerlendirme ve onay sürecinin hızı yeterlidir.	513 (78,6)	86 (13,2)	54 (8,3)	2,70 ± 0,61
11. AFAD Gönüllülük Sistemindeki eğitimler açık ve anlaşılardır.	575 (88,1)	61 (9,3)	17 (2,6)	2,85 ± 0,42
12. AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen eğitimler beklentimi karşılamıştır.	432 (66,2)	168 (25,7)	53 (8,1)	2,58 ± 0,64
13. AFAD Gönüllülük Sisteminde kullanılan öğretim materyalleri (Video, fotoğraf, şekil, grafikler) konunun anlatımı için yeterlidir.	512 (78,4)	103 (15,8)	38 (5,8)	2,73 ± 0,56

Tablo 4.4. (Devamı)

14. Verilen eğitimler sonrasında uygulanan memnuniyet anketlerinin sonuçları dikkate alınmaktadır.	448 (68,6)	143 (21,9)	62 (9,5)	2,59 ± 0,66
15. Gönüllülük Sistemindeki görev kataloğunun içeriğini ve işlerliğini yeterli buluyorum.	422 (64,6)	146 (22,4)	85 (13,0)	*2,52 ± 0,71
16. Afet eğitimi almamda teşvik edici uygulamaların (hediye ve kimlik kartları vb.) gerekli olduğunu düşünüyorum.	502 (76,9)	66 (10,1)	85 (13,0)	2,64 ± 0,70
17. AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen iletişim hatlarına kolaylıkla ulaşarak gerekli hizmet alabiliyorum.	508 (77,8)	90 (13,8)	55 (8,4)	2,69 ± 0,62
Anket Ortalama Puanı	467(71,6)	103(5,7)	43,5(6,6)	2,53±0,53

Tablo 4.1. incelendiğinde, anketin geneline ilişkin katılımcıların afet gönüllülerinin eğitim eğitimlerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür ($\bar{x}=2,53$). Katılımcıların bazı maddelere aritmetik ortalamasının üzerinde, bazı maddelere de aritmetik ortalamasının altında görüş bildirdikleri görülmüştür.

Kavramların anlaşılabilirliği (madde 1), erişim kolaylığı (madde 2), günlük yaşama uygulanabilirliği (madde 5), bilgilerin güncelliği (madde 7), teknik donanım yeterliliği (madde 8), başvuru kolaylığı (madde 9), değerlendirme ve onay süreci (madde 10), eğitimlerin anlaşılabilirliği (madde 11), beklenti düzeyi (madde 12), öğretim materyallerinin yeterliliği (madde 13), memnuniyet anketleri (madde 14), teşvik edici uygulamalar (madde 16) ve iletişim kanalları (madde 17) maddeleri ortalamasının üzerinde değerlendirilen maddeler arasında yer almıştır.

Katılımcıların, eğitim içeriği (madde 3), eğitimin süresi (madde 4), davranış değişikliği oluşturma potansiyeli (madde 6), görev kataloğu (madde 15), konularında aritmetik ortalamasının altında görüş bildirdikleri görülmüştür. Katılımcıların değerlendirmeleri her ne kadar aritmetik ortalamasının altında olsa bile belirlenen

ölçüt ($\bar{x}=2$) doğrultusunda AFAD gönüllülük eğitimine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu değerlendirilmiştir.

Buna rağmen katılımcıların bazı maddelere yönelik görüşleri dikkat çekmiştir. Nitel veriler analiz edildiğinde anket ortalamanın göreceli olarak altındaki bazı maddelere ilişkin verilen cevaplar dikkate çekmiştir. Bu maddelerden biri “teknik donanım yeterliliği” ile ilgili olduğu görülmüştür. Katılımcıların sistemin teknik donanımına ilişkin değerlendirmeleri Tablo 4.2.’de özetlenmiştir.

Tablo 4.2. Katılımcıların teknik donanıma ilişkin değerlendirmeleri

Katılımcı Numaraları	Değerlendirmeleri
K- 8,1	“Daha kolay bir arayüz kullanılmalı”
K-8,2	“Sistem çok yavaş ve karışık”
K-8,3	“Sistem hızı kontrol edilmelidir”
K-8,4	“Ciddi güncellemeler yapılması gerekiyor”
K-8,5	“Videolarda hız ve artırma yok”
K-8,6	“Sistemle ve eğitim ile ilgili ufak aksaklıklar olmaktadır”
K-8,7	“Sistemdeki videoların giriş ve tanıtımı kısaltılmalı bence videoları hızlandırma butonu da olmalı”
K- 8,9	“Sistemin bir ay boyu açılmadığı oldu”
K- 8,10	“Eğitilmelere tekrar girişte sorun yaşanmaktadır. Eğitimi tamamlamama rağmen sonra tekrar %24 e düştü. Ve artık sayfaya bağlanamıyorum”
K- 8,11	“afad gönüllülük sistemi çok ağır giremiyoruz”

Tablo 4.2.'de katılımcıların yanıtları incelendiğinde sistemin ara yüzünün kullanışlı olmaması, hızın düşük olması, eğitim videolarının kullanışlı olmaması ve sistemin yeterince güncel tutulamaması konularında eksikliklerin olduğu belirtilmektedir.

“Katılımcıların “AFAD gönüllülük sisteminde verilen eğitim içerikleri yeterlidir” maddesine verdikleri yanıtların da aritmetik ortalamasının göreceli olarak düşük olduğu görülmüştür. Tablo 4.3.'de katılımcıların eğitim içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri ilişkin bulgular verilmiştir. (Nitel veri analizi)

Tablo 4.3. Katılımcıların eğitim içeriklerine ilişkin değerlendirmeleri

Katılımcı Numaraları	Değerlendirmeler
K- 3,1	“Yaşanan deprem sonrası aldığımız eğitimlerin çok çok yetersiz olduğunu gördüm”
K- 3,2	“Almış olduğum eğitimlerin kısmen yeterli olduğunu düşünüyorum. Zira gönüllülere verilen eğitimlerin daha geniş kapsamlı ve profesyonel şekilde yapılması gerektiğine inanıyorum”
K- 3,3	“Gönüllü olan kişilere daha çok eğitim ve değer verilmeli çünkü en son yaşanan büyük felakette hali hazırda olan personelin yetmediğini gördüm” (K-3.3).
K- 3,4	“Gönüllülük sistemindeki eğitimin seri bir hale gelmesi lazım. Eğitimimizi bir üst kademeye taşımamız lazım”
K- 3,5	Çevrimiçi uzaktan eğitimler verimli olmuyor. Örneğin düğümlerde online eğitimdeki açıklamalar yetersiz kalabiliyor
K- 3,6	“depremden sonra verilen online eğitimlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum”

Tablo 4.3.'de yer alan ifadelerle göre afet gönüllülerinin 7 Şubat Kahramanmaraş depreminden sonra online eğitim içeriğinin yetersiz olduğunu belirttikleri

görülmüştür. Bu doğrultuda gönüllülerin sistemdeki eğitimlerin niteliğine yönelik beklentilerinin arttığı düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra gönüllülerin özellikle düğümler eğitiminde zorlandıkları görülmektedir. Bunun sebebinin düğümler eğitiminin psikomotor öğrenme kapsamına girmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Motor öğrenme performansta deneyime bağlı olan herhangi bir gelişme olarak tanımlanabilir. Bisiklete binmek gibi herhangi bir beceri, önceden var olan becerilerden oluşturulamaz bunun için yeni bir kontrolör oluşturulmasını gerektirir, motor keskinliği ise pratik yaparak geliştirilebilir (Krakauer ve ark.,2019).

Bu doğrultuda düğümler eğitiminin motor öğrenme yöntemine girerek bu becerinin kazanılması için bireyde öncelikle uygulamalı eğitimler aracılığıyla bir kontrolör oluşturması ardından motor keskinliği için pratik yaparak geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Katılımcıların anketin geneline ilişkin olumlu görüş belirtmelerine rağmen bazı maddelere diğerlerinden daha yüksek düzeyde olumlu görüş belirtildiği görülmüştür. Bunların içerisinde “AFAD Gönüllülük Sistemine kolaylıkla başvuru yapılabilmektedir.” dikkat çekmektedir. AFAD gönüllülük sistemine başvurular e-devlet üzerinden yapılmaktadır. Başvuru yapan kişiler SMS ve e-posta yoluyla portala (<https://gonullu.afad.gov.tr>) yönlendirilmektedir. Gönüllü adayları gönüllülük sistemi kapsamındaki eğitim, faaliyet ve görevleri gönüllülük portalı üzerinden takip edebilmektedir. Katılımcıların belirtilen başvuru yolunu kolay ve yeterli buldukları anlaşılmıştır.

AFAD gönüllülük sistemine yönelik yapılan sınırlı çalışmalardan biri Arıcı (2021) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde yapılan AFAD gönüllülük eğitimlerine yönelik görüşleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının da mevcut araştırmada olduğu gibi gönüllülük sisteminden ve katıldıkları eğitimlerden memnun olduklarını görülmüştür.

4.2. Araştırmanın Değişkenlerine Yönelik Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın değişkenleri olan cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek değişkenlerine ait bulgular ve tartışma başlıklar halinde sırasıyla ele alınarak irdelenmiştir. Öncelikle araştırmanın değişkenlerine normallik testi yapılmıştır. Görüşlerinin normal dağılımı örneklem sayısının 50'nin üstünde (N=653) olması nedeniyle çarpıklık (skewness), basıklık (kurtosis) ve Kolmogorov – Smirnov testi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmada katılımcıların görüşlerinin normal dağılımını incelemeye yönelik parametreler değerlendirilmiştir (Tablo 4.4.).

Tablo 4.4. Maddelerin normallik testi sonuçları

Değişkenler	N	Skewness	Kurtosis	Kolmogorov- Smirnov			Shapiro- Wilk		
				İstatistik	Sd	P	İstatistik	Sd	P
Cinsiyet									
Kadın	248	-2,168	6,361	0,187	248	0,000	0,784	248	0,000
Erkek	405	-1,261	1,639	0,170	405	0,000	0,861	405	0,000
Yaş									
18-25	203	-2,004	5,546	0,182	203	0,000	0,804	203	0,000
26-35	142	-1,624	3,251	0,201	142	0,000	0,812	142	0,000
36-49	231	-1,289	1,926	0,161	231	0,000	0,869	231	0,000
50 yaş ve üzeri	77	-1,391	2,415	0,153	77	0,000	0,869	77	0,000
Medeni Durum									
Bekâr	317	-1,826	0,115	0,185	317	0,000	0,811	317	0,000
Evli	336	-1,254	1,744	0,168	336	0,000	0,865	336	0,000
Eğitim Düzeyi									
İlkokul	13	-1,570	1,767	0,352	13	0,000	0,703	13	0,001
Ortaokul	38	-1,356	1,274	0,219	38	0,000	0,814	38	0,000
Lise	111	-1,172	1,122	0,174	111	0,000	0,859	111	0,000
Ön lisans	172	-2,055	6,349	0,191	172	0,000	0,797	172	0,000
Lisans	267	-1,353	2,120	0,155	267	0,000	0,871	267	0,000
Lisansüstü	52	-2,274	6,747	0,192	52	0,000	0,764	52	0,000
Meslek									
Birincil Ekonomik Faaliyetler	9	-0,796	0,554	0,250	9	0,111	0,936	9	0,541
İkincil Ekonomik Faaliyetler	89	-1,384	1,943	0,171	89	0,000	0,849	89	0,000
Üçüncül Ekonomik Faaliyetler	365	-1,592	3,053	0,188	365	0,000	0,826	365	0,000
Dördüncül Ekonomik Faaliyetler	11	-1,028	0,003	0,190	11	0,200	0,871	11	0,079

Tablo 4.4. (Devamı)

Beşincil Ekonomik Faaliyetler	15	-1,352	3,867	0,249	15	0,013	0,857	15	0,022
Öğrenci	102	-1,900	5,354	0,157	102	0,000	0,833	102	0,000
Emekli	16	-0,837	-0,820	0,183	16	0,154	0,830	16	0,007
Diğer	45	-0,729	-0,534	0,207	45	0,000	0,859	45	0,000

Sd: Serbestlik Derecesi, Skewness: Çarpıklık, Kurtosis: Basıklık

Kolmogorov–Smirnov Testi sonuçlarına göre, birincil ekonomik faaliyetlerde çalışanlar ve emekliler dışında diğer değişkenlerde normal dağılmadığı saptanmıştır. Bunun nedeninin anketin üçlü likert tipi bir anket olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.2.1. Cinsiyet Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın demografik değişkenlerinden katılımcıların cinsiyet düzeyindeki dağılımları Tablo 4.5.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	248	38,0
Erkek	405	62,0
Toplam	653	100

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların %38'inin kadın, %62'sinin erkek olduğu belirlenmiştir

Cinsiyet düzeyinde anlamlı fark olup olmadığının belirlenebilmesi için yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 4.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Katılımcıların cinsiyetlerine göre sistem hakkındaki görüşleri

Cinsiyet	N	X ± SS	M (Q1-Q3)	İstatistik	p	Fark ^a
Kadın	248	48,49 ± 6,19	50,0 (46,0- 53,0)	Z=-0,669	0,504	-
Erkek	405	47,97 ± 6,34	50,0 (44,0- 54,0)			

Z: Mann Whitney U Testi, a: Bonferroni Posthoc Testi, *p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların afet gönüllülerinin sistem hakkındaki görüşlerinin ortalaması kadınlarda $48,49 \pm 6,19$, erkeklerde $47,97 \pm 6,34$ olarak belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre afet gönüllülerinin sistem hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($Z=0,669$; $p>0,05$).

Her ne kadar AFAD gönüllüleri üzerinde cinsiyet farklılığına dönük yeterince araştırma yapılmasa da afet ve uzaktan eğitimde cinsiyet farklılığına dönük çok sayıda araştırma yapılmıştır. Sözcü ve Aydınöz (2019) öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlığı konusunda cinsiyet farklılığının olmadığını, Dikmenli ve Yaşar (2019) erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre afet bilinci algı düzeylerinin daha yüksek olduğunu, Bulut (2023) farklı yaş aralığındaki kadınların afet okuryazarlık düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu, Bulut (2023) sınıf öğretmenlerinin afet öncesindeki afet bilinci algı düzeylerinde cinsiyet farklılığı olmadığını, buna karşılık afet sonrasında erkek öğretmenlerin algı düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bireylerin uzaktan eğitime yönelik cinsiyet farklılığını konu alan çalışmalar da farklı sonuçlar üretmiştir. Kırallı ve Alıcı (2016), üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise cinsiyet değişkenleri ile uzaktan eğitim algılarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Buna karşılık, Karakaş ve Sayan (2023) yapmış olduğu bir çalışmada Covid-19 sürecinde üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Yukarıda belirtilen araştırmaların farklı konular üzerinde yapılması ve farklı örneklemelerin kullanılması cinsiyet farklılığı noktasında ortak bir sonuca gidilememesine neden olabilir. Mevcut çalışmada hem kadınların hem de erkeklerin AFAD gönüllülük eğitim sistemine bakışlarında anlamlı farklılığın olmadığı ancak kadınların aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkması AFAD gönüllülük sisteminin hem kadınlara hem de erkeklere hitap edebilecek özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Bu da gönüllülük eğitim sisteminin cinsiyet açısından başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

4.2.2. Yaş Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya 18-69 yaş aralığındaki katılımcılar dahil edilmiştir. Katılımcıların yaşlarının medyan (ortanca değeri) 34 olarak belirlenmiştir. Yaş grupları arasında farkın olup olmadığını belirlemek için katılımcıların yaşları gruplandırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 1.7. Katılımcıların Gruplanmış Yaş Dağılımı

Yaş	N	%
18-25	203	31,1
26-35	142	21,7
36-49	231	35,4
50 yaş ve üzeri	77	11,8
Toplam	653	100

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların %31,1'inin 18 – 25 yaş, %21,7'sinin 26 – 35 yaş, %35,4'ünün 36 – 49 yaş, %11,8'inin 50 ve üzeri yaş grubunda yer aldığı saptanmıştır. Katılımcıların yaş gruplarına göre sistem hakkındaki görüşleri Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8. Katılımcıların yaş gruplarına göre sistem hakkındaki görüşleri

Yaş	N	X ± SS	M (Q1-Q3)	İstatistik	p	Fark ^a
18-25 (1)	203	48,46 ± 6,12	50,0 (46,0- 53,0)	KW=11,656	0,009*	2>3
26-35 (2)	142	49,43 ± 5,45	51,0 (47,0- 54,0)			
36-49 (3)	231	47,21 ± 6,86	49,0 (44,0- 53,0)			
50 yaş ve üzeri (4)	77	47,94 ± 5,94	49,0 (45,5- 52,0)			

KW: Kruskal Wallis H Testi, a: Bonferroni Posthoc Testi, *p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların sistem hakkındaki görüşleri ortalaması 18 – 25 yaş grubunda yer alanlarda 48,46 ± 6,12, 26 – 35 yaş grubunda yer alanlarda 49,43 ± 5,45, 36 – 49 yaş grubunda yer alanlarda 47,21 ± 6,86, 50 ve üstü yaş grubunda yer alanlarda 47,94 ± 5,94 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaşlarına göre afet gönüllülerinin sistem hakkındaki görüşlerine ilişkin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (KW=11,656; p<0,05).

Uygulanan Posthoc test sonuçlarına göre; 26 – 35 yaş grubunda yer alanların afet gönüllülerinin sistem hakkındaki görüşleri değerlerinin 36 – 49 yaş grubunda yer alanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum 26-35 yaş arası katılımcı grubunun daha AFAD gönüllülük sisteminden daha fazla memnun kaldıklarını ve beklentilerinin karşılandığını göstermektedir.

Bireylerin depreme hazırlık düzeylerini tespit etme amacıyla Temir (2021) tarafından bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada diğer faktörlerle birlikte yaş faktörünün de depreme hazırlık açısından etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre 26-35 yaş grubu arasındaki katılımcıların diğer yaş gruplarına göre daha yüksek düzeyde hazırlandıkları görülmüştür. Her ne kadar mevcut araştırma ile Temir (2021) tarafından yapılan araştırmanın konusu ve örnekleme birbirinden farklı olsa da her iki araştırmanın da afetlere bakış açıları ile ilişkili olduğu görülebilir. Yaş farklılıkları yalnızca bireylerin biyolojik gelişimi ile ilgili olmayıp aynı zamanda sosyal ve psikolojik gelişimleri ile de ilgilidir. 26-35 yaş grubundaki bireyler daha çok aile kurma, meslek edinme ve toplumda statü kazanma gibi sosyal niteliklerin kazanıldığı yaş grubu olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında 26-35 yaş grubundaki bireylerin afetlere karşı daha hassas ve duyarlı olduğu sonucuna varılabilir. Diğer taraftan söz konusu yaş grubunun uzaktan eğitime ilişkin teknolojik yeterliliklerinin daha yüksek olması bu farklılığı açıklayabilir. Ancak mevcut araştırmada bu farklılığı tam olarak açıklayabilecek veri olmadığı için konu hakkında daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

4.2.3. Medeni Durum Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın demografik değişkenlerinden medeni durum dağılımı Tablo 4.9.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Katılımcıların medeni durum dağılımı

Medeni Durum	N	%
Bekâr	317	48,5
Evli	336	51,5
Toplam	653	100

Tablo 4.9. incelendiğinde katılımcıların %48,5'inin bekar, %51,5'inin evli olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların medeni durumlarına göre sistem hakkındaki görüşleri Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10. Katılımcıların medeni durumlarına göre sistem hakkındaki görüşleri

Medeni Durum	N	X ± SS	M (Q1-Q3)	İstatistik	p	Fark ^a
Bekâr	317	48,06 ± 6,62	50,0 (45,0- 53,0)	Z=-0,114	0,909	-
Evli	336	48,26 ± 5,95	50,0 (45,0- 54,0)			

Z: Mann Whitney U Testi, a: Bonferroni Posthoc Testi, *p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların sistem hakkındaki görüşleri ortalaması bekarlarda 48,06 ± 6,62, evlilerde 48,26 ± 5,95 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların medeni durumlarına göre katılımcıların sistem hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (Z=-0,114; p>0,05).

AFAD gönüllülük sistemini medeni durum açısından değerlendiren çalışmaların yetersiz olmasına karşın uzaktan eğitimi değerlendirmeye yönelik araştırmalarının ortak sonuçlar üretmediği görülmektedir.

Gülüşen (2011) yapmış olduğu bir çalışmada bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan ön lisans bilgisayar programcılığı bölümünde okuyan öğrencilerin ilgili derslere erişilebilirlik düzeylerini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda programa ilişkin evli ve bekar öğrenci görüşleri arasında fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşılık Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları Akgün Şahin ve Sarıaslan (2023) tarafından incelenmiş, araştırmanın sonucunda evli katılımcıların uzaktan eğitime yönelik tutumlarının daha pozitif olduğu görülmüştür.

AFAD gönüllülük sistemini değerlendiren mevcut araştırmada medeni durum değişkeni arasında farklılık olmaması aslında sistemin her iki gruba da hitap ettiğinin bir göstergesidir. Başka bir ifade ile katılımcıların medeni durumlarına göre görüşleri arasında farkın olmaması bu eğitim programının güçlü bir yönünü ortaya koymaktadır.

4.2.4. Eğitim Düzeyi Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma

Katılımcıların eğitim düzeyleri “ilkokul”, “ortaokul”, “lise”, “ön lisans”, “lisans” ve “lisansüstü” derecelere sahip olup olmadıklarına göre 6 kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilere ilişkin yüzdeler Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Katılımcıların eğitim düzeyi dağılımı

Eğitim Düzeyi	N	%
İlkokul	13	2,0
Ortaokul	38	5,8
Lise	111	17,0
Ön lisans	172	26,3
Lisans	267	40,9
Lisansüstü	52	8,0
Toplam	653	100

Elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların %2’sinin ilkokul, %5,8’inin ortaokul, %17’sinin lise, %26,3’ünün ön lisans, %40,9’unun lisans ve %8’inin lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın en yüksek yüzdeler oranını lisans mezunları (%40,9) , en düşük yüzdeler oranını ise ilkokul mezunlarının (%2) oluşturduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre sistem hakkında görüşleri Tablo 4.12.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Sistem Hakkında Görüşleri

Eğitim Düzeyi	N	X ± SS	M (Q1-Q3)	İstatistik	p	Fark ^a
İlkokul (1)	13	51,54 ± 3,89	54,0 (49,0- 54,0)	KW=16,818	0,005*	1>3
Ortaokul (2)	38	49,97 ± 4,73	52,0 (48,0- 54,0)			
Lise (3)	111	47,93 ± 6,47	49,0 (44,0- 54,0)			
Ön lisans (4)	172	48,98 ± 5,75	50,0 (46,0- 54,0)			
Lisans (5)	267	47,34 ± 6,56	49,0 (44,0- 53,0)			
Lisansüstü (6)	52	48,02 ± 6,86	49,5 (44,5- 53,0)			

KW: Kruskal Wallis H Testi, a: Bonferroni Posthoc Testi, *p<0,05

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların sistem hakkındaki görüşlerinin ortalaması ilkokul mezunlarında 51,54 ± 3,89, ortaokul mezunlarında 49,97 ± 4,73, lise mezunlarında 47,93 ± 6,47, ön lisans mezunlarında 48,98 ± 5,75, lisans mezunlarında 47,34 ± 6,56 ve lisansüstü mezunlarında 48,02 ± 6,86 olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre afet gönüllülerinin sistem hakkındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (KW=16,818; p<0,05).

Uygulanan Posthoc test sonuçlarına göre; ilkokul mezunlarının sistem hakkındaki görüşlerinin lise, lisans ve lisansüstü mezunlarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte bu durumun sebebinin mevcut araştırmaya katılan ilkokul mezunları oranının çok düşük (%2) olması ve bu durumun ilkokul mezunlarının sistem hakkındaki görüşlerinin diğer gruplara oranla daha yüksek çıkmasına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Lisans mezunlarının sistem hakkındaki görüşleri değerlerinin ortaokul ve ön lisans mezunlarına göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun katılımcıların eğitim seviyesi yükseldikçe AFAD gönüllülük sistemine yönelik beklenti ve taleplerin artmasından dolayı veya lisans mezunlarının ortaokul ve ön lisans mezunlarına göre anketi değerlendirirken daha dikkatli ve hassas davranmalarından dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.2.5. Meslek Değişkenine Yönelik Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların farklı meslek gruplarından geldiği görülmüştür. Bu meslek grupları aşağıda belirtilen şekilde gruplandırılarak analiz edilmiştir;

1. Birincil Ekonomik Faaliyetler (Tarım sektörü): Tarım, madencilik, ormancılık, hayvancılık, balıkçılık sektörlerinde çalışan katılımcılar.
2. İkincil Ekonomik Faaliyetler (Sanayi Sektörü): Sanayi, enerji ve inşaat sektörlerinde çalışan katılımcılar.
3. Üçüncül Ekonomik Faaliyetler (Hizmet sektörü): Ticaret, ulaşım, iletişim ve turizm sektörlerinde çalışan katılımcılar.
4. Dördüncül Ekonomik Faaliyetler (Bilgi teknolojileri sektörü): Donanım, yazılım, grafik tasarım, online hizmetler, reklam yayıncılığı ve coğrafi bilgi sistemleri sektörlerinde çalışan katılımcılar.
5. Beşincil Ekonomik Faaliyetler (Yönetim sektörü): Kamu ve özel sektördeki karar alıcı ve yönetici olan katılımcılar.
6. Öğrenci: Türk eğitim sistemi içerisinde herhangi bir düzeyde eğitim alan katılımcılar.
7. Emekli: Yasalara göre belirlenmiş olan çalışma süresini dolduran katılımcılar.
8. Diğer: mesleklerini belirtmeyen ya da yukarıdaki kategorilere dahil edilemeyen katılımcılardır.

Belirlenen kategorilere göre katılımcıların meslek dağılımları Tablo 4.13.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Katılımcıların meslek dağılımları

Meslek	N	%
Birincil Ekonomik Faaliyetler (Tarım Sektörü)	9	1,4
İkincil Ekonomik Faaliyetler (Sanayi Sektörü)	89	13,6
Üçüncül Ekonomik Faaliyetler (Hizmet Sektörü)	365	55,9
Dördüncül Ekonomik Faaliyetler (Bilgi Teknolojileri Sektörü)	11	1,7
Beşincil Ekonomik Faaliyetler (Yönetim Sektörü)	15	2,3

Tablo 4.13. (Devamı)

Öğrenci	102	15,6
Emekli	16	2,5
Diğer	45	6,9
Toplam	653	100

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların %1,4'ünün birincil ekonomik faaliyetler, %13,6'sının ikincil ekonomik faaliyetler, %55,9'unun üçüncül ekonomik faaliyetler, %1,7'sinin dördüncül ekonomik faaliyetler, %2,3'ünün beşincil ekonomik faaliyetlerde çalıştığı, %15,6'sının öğrenci ve %2,5'inin emekli olduğu saptanmıştır. En fazla meslek dağılımının hizmet sektörüne ait olduğu görülmüştür (%55,9). Türkiye istihdam oranlarına bakıldığında istihdam oranlarının; %17,2'sini tarım sektöründe çalışanlar, %21,3'ünü sanayi sektöründe çalışanlar, %6,2'sini inşaat sektöründe çalışanlar ve %55,3'ünü hizmet sektöründe çalışanlar oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2021). Bu istatistiklere göre, araştırmadaki hizmet dağılımının Türkiye'deki istihdam oranlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tarım ve sanayi sektörünü geride bırakarak önem kazanmış ve bu sektöre yapılan yatırımlar artırılmıştır (Özsağır ve Akın, 2012). Bu bağlamda araştırmanın hizmet sektöründe çalışan katılımcı oranlarının en yüksek seviyede olmasının nedenin Türkiye'nin gelişmekte olan bir ülke olduğundan kaynaklandığı söylenebilir. Katılımcıların mesleklerine göre sistem hakkında görüşleri Tablo 4.14.'de verilmiştir.

Tablo 4.14. Katılımcıların Mesleklerine Göre Sistem Hakkında Görüşleri

Meslek	N	X ± SS	M (Q1-Q3)	İstatistik	P	Fark ^a
Birincil Ekonomik Faaliyetler	9	49,22 ± 3,70	50,0 (46,5- 52,0)	KW=7,172	0,411	-
İkincil Ekonomik Faaliyetler	89	47,94 ± 6,37	49,0 (46,0- 53,0)			
Üçüncül Ekonomik Faaliyetler	365	48,16 ± 6,59	50,0 (45,0- 54,0)			
Dördüncül Ekonomik Faaliyetler	11	46,64 ± 6,85	49,0 (43,0- 52,0)			
Beşincil Ekonomik Faaliyetler	15	48,07 ± 4,30	48,0 (46,0- 51,0)			
Öğrenci	102	47,70 ± 6,15	49,0 (45,0- 52,0)			
Emekli	16	48,06 ± 6,58	50,5 (41,5- 54,0)			
Diğer	45	49,96 ± 4,25	51,0 (47,0- 51,0)			

KW: Kruskal Wallis H Testi, a: Bonferroni Posthoc Testi

Test sonuçlarına göre, katılımcıların AFAD gönüllülük sistemine yönelik görüşlerinde meslek grupları arasında fark görülmemiştir. Bu durum AFAD gönüllülük sistemindeki çevrimiçi eğitimlerin her meslek grubuna aynı veya benzer seviyede hitap ederek eğitim sisteminin güçlü bir yönünü ortaya koymaktadır.

BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonunda elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar açıklanmış ve bazı öneriler geliştirilmiştir.

AFAD gönüllülük sistemi üzerinden verilen afet eğitimlerine yönelik görüşlerin alınabilmesi için toplamda 17 maddeden oluşan bir anketle çalışılmıştır. AFAD gönüllülük sistemi üzerinden verilen afet eğitimlerine yönelik görüşlerinde genel ortalamasına bakıldığında katılımcıların verilen afet eğitimlerine yönelik görüşlerinin olumlu olduğunu tespit edilmiştir. Her ne kadar anketin geneli için pozitif değerlendirme yapılmış ise de bazı maddelere verilen cevapların anket ortalamasının altında ya da göreceli olarak altında olduğu dikkati çekmiştir. Bu maddelerden birinin “teknik donanım yeterliliği” ile ilgili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte afet gönüllüleri anket formunun görüş ve öneriler kısmında yapılan AFAD gönüllülük sisteminin teknik donanımına yapılan olumsuz değerlendirmeler incelendiğinde katılımcıların özellikle AFAD gönüllülük sisteminin hızına yönelik olumsuz geri bildirimde buldukları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda uygulayıcılar tarafından sistemin teknik donanımına iyileştirme çalışmalarının yapılması gerekir. Özellikle veri trafiği, veri aktarım hızı, veri miktarı ve bant genişliği konularında çalışmalar yapılarak bağlantı kapasitesinin artırılması faydalı olacaktır. AFAD gönüllülük sistemi kapsamında verilen eğitim içeriği ve uygulamalı eğitim yetersizliği vurgulanmıştır. Gönüllülerin özellikle 7 Şubat Kahramanmaraş depreminden sonra verilen çevrimiçi eğitimi yetersiz bulduğuna yönelik ifadeler dikkat çekmiştir. Bu durum özellikle nitel veri analizinde kendini göstermiştir. Bu bağlamda AFAD gönüllülük sistemi uygulayıcıları, sunulan eğitim içeriklerini tekrar gözden geçirerek eksiklerini tamamlayabilir. Yine katılımcılar tarafından eğitimlerin içeriklerine yönelik yapılan olumsuz değerlendirmeler incelendiğinde katılımcıların özellikle düğümler eğitiminde sorun yaşadıkları saptanmıştır. Bu bağlamda AFAD

gönüllülük sistemi uygulayıcıları tarafından düğümler eğitimi içerik olarak zenginleştirilebilir ve uygulamalı eğitimler tarafından da desteklenebilir.

Katılımcıların AFAD tarafından verilmekte olan afet eğitimlerine yönelik görüşlerinin tespit edilmesinin yanı sıra gönüllülerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve meslek faktörlerinin katılımcıların afet eğitimlerine yönelik görüşlerinde farklılık gösterip göstermediği de tespit edilmiştir. Gönüllülerin afet eğitimlerine yönelik görüşlerinde cinsiyet faktörünün farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Cinsiyet açısından farklılığın olmaması AFAD gönüllülük sisteminin güçlü yönlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonuçları 26-35 yaş grubu arasındaki katılımcıların diğer yaş gruplarına göre sistem hakkında daha pozitif görüş bildirdiklerini göstermiştir. Söz konusu yaş grubundaki bireylerin bilişim teknolojileri alanındaki yeterliliği ile afetlere yönelik duyarlılığı bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu tahmin edilmiştir. Ancak mevcut araştırmada bu farklılığı tam olarak açıklayabilecek veri olmadığı için konu hakkında daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

Gönüllülerin AFAD tarafından verilmekte olan afet eğitimlerine yönelik görüşleri ile eğitim düzeyi faktörü arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Bu farkdan birinin, ilkökul mezun katılımcıların sistem hakkındaki görüşleri değerlerinin lise, lisans ve lisansüstü mezunlarına göre daha yüksek olduğu, diğer farkın ise lisans mezun katılımcıların sistem hakkındaki görüşleri değerlerinin ortaokul ve ön lisans mezunlarına göre daha düşük olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi yükseldikçe AFAD gönüllülük sistemine yönelik beklenti ve taleplerin artması bu farklılığın nedeni olabilir. Bu bağlamda AFAD gönüllülük sisteminin uygulayıcılar tarafından eğitim içeriklerini hazırlarken ilgili uzman görüşleriyle birlikte uluslararası afet eğitimi ve uygulamalarını da göz önünde bulundurmaları eğitim içeriğinin niteliğini arttırmaya katkı sağlayabilir.

Gönüllülerinin AFAD tarafından verilmekte olan afet eğitimlerine yönelik görüşleri ile meslek faktörü arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Bu durum AFAD

gönüllülük sistemi tarafından verilen eğitimlerin meslek gruplarına hitap edebilme niteliğine sahip olduğunu göstermiştir.

Katılımcıların sisteme yönelik görüşlerinde medeni durum farklılıklarında da etkili bir faktör olmadığı görülmüştür. Bu sonuç, AFAD gönüllülük sisteminin hem evli hem de bekar bireylere hitap edebileceğini göstermiştir. Sonuç olarak meslek ve medenin durum değişkenlerinin farklılık göstermemesi, AFAD gönüllülük sisteminin diğer bir olumlu yönünü ortaya koymuştur.

AFAD gönüllülük sistemi projesi bağlamında verilen eğitimlere yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olması, bu durumunun afetlere bilinçli ve afetlere hazırlık kültürü olan bir toplum oluşturma hususunda bir dezavantaj olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma “Temel AFAD” gönüllülük eğitimlerine yönelik bir çalışmadır. Bu nedenle benzer çalışmaların “Destek AFAD” gönüllülük eğitimleri ve Türkiye’de uygulanmaya başlandığı takdirde “Uzman AFAD” gönüllülük eğitimleri içinde tekrarlanması AFAD tarafından verilen afet eğitimlerine yönelik görüşlerde genel bir görünüm ortaya çıkması bakımından önemli olacaktır. Bununla birlikte bu araştırma nicel verilerin nitel verilerle desteklendiği bir araştırma olsa da nicel veri ağırlıklı bir çalışma olmuştur. Bu nedenle AFAD gönüllülük projesine yönelik daha fazla nitel çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

AFAD. (2014). Gönüllü. Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü.

<https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>
adresinden 1 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

AFAD (2019). AFAD Gönüllülük Sistemi gönüllü el kitabı.

https://cankiri.afad.gov.tr/kurumlar/cankiri.afad/dOKUMANLAR/Guvenli_Yasam_Klavuzu/Gonullu_El_Kitabi.pdf adresinden 19 Eylül 2023 tarihinde alınmıştır.

AFAD (2024-a). AFAD gönüllülük sistemi.

<https://gonullu.afad.gov.tr/> adresinden 21 Ocak 2024 tarihinde alınmıştır.

AFAD (2024-b). Afet risklerine karşı hep birlikte.

<https://www.hazirol.gov.tr/> adresinden 24 Ocak tarihinde alınmıştır.

Akdağ, G. (2019). AFAD'ın "AFAD'ın "Afete Hazır Türkiye – Birey ve Aileler için Afet Bilinci Eğitimi"nin eğitim programı ve materyali yönünden değerlendirilmesi (Kayıt No. 598876) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Akgün Şahin, Z., ve Sarıaslan, A. (2023). Covit-19 Sürecinde Uzaktan Eğitim Alan Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Memnuniyetleri. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*,5(3), 324-336.

<https://doi.org/10.51123/jgehes.2023.96>

Arıcı, B. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde yapılan AFAD gönüllülük eğitimlerine ilişkin görüşleri. *Social Science Development Journal Dergisi*,6(25), 319-328.

<https://doi.org/10.31567/ssd.391>

Aydemir, A. (2021). Afet yönetim sisteminin incelenmesinde gönüllülük hizmetleri ve bazı sivil toplum kuruluşları. *Afet Ve Risk Dergisi*,4(2), 387-394.<https://doi.org/10.35341/afet.986933>

- Ayre, C., ve Scally, A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and evaluation in counseling and development*, 47(1), 79-86.
<http://dx.doi.org/10.1177/0748175613513808>
- Bulut, A. (2023). Bireylerin Afet Okuryazarlığı Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Sıralı Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(3), 691-709.
<https://doi.org/10.35341/afet.1297045>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2024). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (35. bs.). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2023). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (30. bs.). Pegem Akademi.
- Boğazpınar Gün, S. (2017). *AFAD'IN EĞİTİCİ EĞİTİMİ PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: "BİREY VE AİLE İÇİN AFET BİLİNCİ EĞİTMEN EĞİTİMİ" ÖRNEĞİ* (Kayıt No. 480288)[Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Cin, M. (2020). *Hareketli yer kabuğu: Depremler ve Türkiye*. (1. bs.). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2006). Understanding mixed methods research, ([Chapter 1](#)).
http://www.sagepub.com/upm-data/10981_Chapter_1.pdf adresinden 11 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.
- Dikmenli, Y., & Yakar, H. (2019). Öğretmen Adaylarının Afet Bilinci Algı Düzeylerinin İncelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 386-416.
<http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2019.130>
- Doğru, S. (2020). *AFAD gönüllülük sisteminin müdahale açısından analizi*(Kayıt No. 636393) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Durmuşoğlu Saltalı, N., Deniz, M., E., Çeliköz, N., & Arı, R. (2009). Adaptation of a test in Turkish about evaluation of the six year old children's emotional skills: Validity and reliability study. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 42(1), 403-420.
https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001153
- Gülüşen, F. (2011). *Bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan eğitim programlarının erişilebilirliklerinin değerlendirilmesi* (Kayıt No. 274633). [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

- Karakaş, H., & Sayan, İ. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 116-124. <https://doi.org/10.32329/uad.1126226>
- Kıralı, F. N., ve Alcı, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına ilişkin görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 30, 55-83. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iaud/issue/30078/324645> adresinden 7 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kırıkkaya BE, Gerdan S. (2019). Afet farkındalık ölçeği (afö) için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Uluslararası Marmara Fen ve Sosyal Bilimler Kongresi (Bahar) 2019 Bildiriler Kitabı (Sosyal Bilimler). Ss.388-395.
- Krakauer, J. W., Hadjiosif, A. M., Xu, J., Wong, A. L., ve Haith, A. M. (2019). Motor Learning. *Comprehensive Physiology*, 9(2), 613–663. <http://dx.doi.org/10.1002/cphy.c170043>
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563–575. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x>
- Özsağır, A., ve Akın, A. (2012). Hizmetler sektörü içinde hizmet ticaretinin yeri ve karşılaştırmalı bir analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 311-331. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6155/82719> adresinden 7 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- Renschler, C. S., Frazier, A. E., Arendt, L. A., Cimellaro, G. P., Reinhorn, A. M., ve Bruneau, M. (2010). A framework for defining and measuring resilience at the community scale: The PEOPLES resilience framework. (pp. 10-0006). Buffalo: MCEER.
- Sözcü, U., ve Aydınözü, D. (2019). Examining the natural disaster literacy levels of pre-service teachers according to some variables. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 79-91. <https://doi.org/10.33902/JPR.2021270164>
- Temir, M. (2021). *Erbaa/(Tokat) halkının depreme hazırlık düzeyleri* (Kayıt No. 728160) [Doktora tezi, Giresun Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Thornley, L., Ball, J., Signal, L., Lawson-Te Aho, K., ve Rawson, E. (2015). Building community resilience: learning from the Canterbury earthquakes. *Kötütui: New Zealand Journal of Social Sciences Online*, 10(1), 23–35. <https://doi.org/10.1080/1177083X.2014.934846>
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021, Aralık). İşgücü istatistikleri.

<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelistadresinden> 6 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.

Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. (4.bs.). Detay Yayıncılık.

Yetişensoy, O. (2022). Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Afet Bilinci Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(36), 1473-1496. <https://doi.org/10.35675/befdergi.1146938>

EKLER

EK-1: Etik Kurul İzni

EK-2: Veri Toplamak İçin Kullanılan Anket Formu

EK-1: Etik Kurul zini

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
REKTÖRLÜK

Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-50288587-050.06.04-2300008417
Konu : 08.11.2023 Tarihli ve 10/21 Sayılı
Kurul Kararı

16.11.2023

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 18.10.2023 tarihli başvurunuz

Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulumuza sunmuş olduğunuz "Afet ve Acil Durum Başkanlığı Tarafından Verilen Afet Gönüllüğü Eğitimlerinin Gönüllüler Tarafından Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmanız 08.11.2023 tarihli ve 10/21 sayılı Etik Kurulumuzca değerlendirilmiş olup etik açıdan **uygun** bulunmuştur.
Bilgilerinize sunulur.

Prof. Dr. Eyüp NEFES
Kurul Başkanı

DAĞITIM LİSTESİ

Gereği:
Sevda AYDIN

Bilgi:
Sayın Prof. Dr. Mustafa CİN

Bu belge, güvenli elektronik imza ile
imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 9FCUCAF

Belge Takip
Adresi:

<https://ubys.giresun.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Giresun Üniversitesi Rektörlüğü Güre Yerleşkesi Gaziler

Mah.Prof. Ahmet Taner Kışlalı Cad. 28200

EK-2:Veri Toplamak İçin Kullanılan Anket Formu

AFET GÖNÜLLÜLERİ GÖRÜŞLERİ ANKET FORMU

Değerli Afet Gönüllüleri;

Bu anket formu yüksek lisans tez konusu kapsamında **AFAD Gönüllülük Sistemi üzerinden verilen afet eğitimlerine yönelik afet gönüllülerinin görüşlerinin alınabilmesi** amacıyla hazırlanmıştır. Samimi ve eksiksiz yanıtlarınız çalışmanın anlamlı sonuçlar verebilmesi ve güvenilirliği açısından önemlidir. Bu çalışma tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup elde edilecek bilgiler başka hiçbir alanda kullanılmayacaktır. Bu nedenle ankete adınızı, soyadınızı ve adresinizi yazmayınız. Çalışmaya katılımda gönüllülük esastır. Aşağıdaki soruları sırasıyla okuyup size en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz. Lütfen soruların hiçbir maddesini cevapsız bırakmayınız. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Sevda AYDIN (Araştırmacı)

Prof. Dr. Mustafa CİN (Danışman)

BÖLÜM I.

TANIMLAYICI ÖZELLİKLER

1. **Cinsiyetiniz?**

Kadın Erkek

2. **Yaşınız? (Rakamla yazınız)**

3. **Medeni durumunuz?**

Evli Bekâr

EK-2: (Devamı)

4. Eğitim düzeyiniz?

- İlkokul Ortaokul Lise
 Ön lisans Lisans Lisans üstü (Yüksek L./Doktora)

5. Mesleğiniz?

.....
.....

II. BÖLÜM: AFET GÖNÜLLERİNİN SİSTEM HAKKINDA GÖRÜŞLERİ

Değerli Afet Gönüllüleri;

Aşağıda afet eğitimlerinin verilmekte olduğu sistem hakkındaki düşüncelerinizi değerlendirmeye yönelik ifadeler bulunmaktadır. Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi sizin için uygun seçeneğe (X) işaretleyerek belirtmeniz gerekmektedir.

AFAD gönüllülük sistemine katılan bireylerin bu sistem hakkındaki genel düşünceleri nelerdir?

	Evet	Hayır	Kısmen
1) AFAD Gönüllülük Sisteminde kullanılan afet ile ilgili kavramlar kolay bir şekilde açıklanmaktadır.			

	Evet	Hayır	Kısmen
2) AFAD Gönüllülük Sistemine kolaylıkla erişim sağlanmaktadır.			

	Evet	Hayır	Kısmen
3) AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen eğitim içerikleri yeterlidir.			

	Evet	Hayır	Kısmen
4) AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen afet eğitimlerinin süresi yeterlidir.			

EK-2: (Devamı)

5) AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen afet eğitimleri günlük yaşamda uygulanabilir.	Evet	Hayır	Kısmen
6) AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen eğitimler kalıcı davranış değişiklikleri yaratmaktadır.	Evet	Hayır	Kısmen
7) AFAD Gönüllülük Sistemindeki bilgiler günceldir.	Evet	Hayır	Kısmen
8) 16) AFAD Gönüllülük Sistemindeki teknik donanım (Ses-görüntü, grafik, şekil vb.) kaliteli ve yeterlidir.	Evet	Hayır	Kısmen
9) AFAD Gönüllülük Sistemine kolaylıkla başvuru yapılabilmektedir.	Evet	Hayır	Kısmen
10) AFAD Gönüllülük Sistemine başvuru sonrası değerlendirme ve onay sürecinin hızı yeterlidir.	Evet	Hayır	Kısmen
11) AFAD Gönüllülük Sistemindeki eğitimler açık ve anlaşılırdır.	Evet	Hayır	Kısmen
12) AFAD Gönüllülük Sisteminde verilen eğitimler beklentimi karşılamıştır.	Evet	Hayır	Kısmen
13)AFAD Gönüllülük Sisteminde kullanılan öğretim materyalleri (Video, fotoğraf, şekil, grafikler) konunun anlatımı için yeterlidir.	Evet	Hayır	Kısmen

EK-2: (Devamı)

14) Verilen eğitimler sonrasında uygulanan memnuniyet anketlerinin sonuçları dikkate alınmaktadır.	Evet	Hayır	Kısmen

15)Gönüllülük Sistemindeki görev kataloğunun içeriğini ve işlerliğini yeterli buluyorum.	Evet	Hayır	Kısmen

16)Afet eğitimi almamda teşvik edici uygulamaların (hediye ve kimlik kartları vb.) gerekli olduğunu düşünüyorum.	Evet	Hayır	Kısmen

17) AFAD Gönüllülük sisteminde verilen iletişim hatlarına kolaylıkla ulaşarak gerekli hizmeti alabiliyorum.	Evet	Hayır	Kısmen

İlave görüş ve önerileriniz:

.....

ÖZGEÇMİŞ

Sevda AYDIN. İlk, orta ve lise eğitimini Ankara'da tamamladı. 2016 yılında Çankaya 50.Yıl Anadolu Sağlık Meslek Lisesi'nden mezun oldu. 2018 yılında başladığı Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü'nü 2021 yılında bitirdi. 2022 yılında Giresun Üniversitesi Afet Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.